

Examensarbete Magisternivå,
FEKP01

Företagsekonomiska
institutionen

LUND, HT 2008

Revisorns roll vid en värdenedgångsprövning enligt IAS 36

Författare:

Handledare:

Johan Dahlberg, 840430-3516

Sven-Arne Nilsson

Daniel Sjöman, 820313-2538
Persson

Sven-Erik

Förord

Vi vill inledningsvis tacka alla som hjälpt oss i arbetet med denna uppsats. Först vill vi sända ett tack till våra respondenter som trots en hög arbetsbelastning tog sig tid att ställa upp, vilket möjliggjorde detta examensarbete.

Vi vill också rikta ett stort tack till våra handledare Sven-Arne Nilsson och Sven-Erik Persson som under resans gång varit ett stort stöd och bollplank för våra idéer. Tack vare deras konstruktiva kritik och vägledning har vårt arbete underlättats och ständigt utvecklats framåt.

Lund 2009-02-22

Johan Dahlberg
Sjöman

Daniel

Sammanfattning

Titel:	Revisorns roll vid en värdenedgångsprövning enligt IAS 36
Seminarium	2 mars 2009
Ämne	FEKP01, Examensarbete Magisternivå, Redovisning, 15 poäng
Författare	Johan Dahlberg, Daniel Sjöman
Handledare	Sven-Arne Nilsson, Sven-Erik Persson
Fem nyckelord	IAS 36, värdenedgångsprövning, revisorns roll, nedskrivning, subjektiva bedömningar
Syfte	Syftet är att undersöka revisorns roll när ett företag gör en värdenedgångsprövning baserad på dess egna prognoser, revisorn kan bedömning av prognoser, revisorn kan göra en tillförlitlig bedömning av företagets subjektiva prognoser vid en värdenedgångsprövning.
Metod	Vi har använt ett induktivt angreppssätt då undersökningen har sin utgångspunkt i verkligheten. Undersökningen består av kvalitativa, semistrukturerade intervjuer med revisorer och en redovisningsspecialist för att kunna se problematiken ur deras synvinkel.
Teoretiska perspektiv	litteraturgenomgången presenterar vi dels teorier om revisorns roll, revisorns oberoende, information från företagsledningen, revisorns professionalism och yrkesetik, dels standarden IAS 36 samt de delar som utgör nyttjandevärdet.
Empiri	Empirin består av intervjuer med tre revisorer och en redovisningsspecialist. Respondenterna kommer från stora revisionsbyråers kontor i Malmö/Lund regionen och valdes genom ett bekvämlighetsurval.
Slutsatser	Undersökningen har påvisat att en värdenedgångsprövning enligt IAS 36 är förenad med subjektivitet och att revisorn upplever det som svårt att granska en värdenedgångsprövning. Dock kan revisorn på ett tillförlitligt sätt granska en värdenedgångsprövning utifrån en rimlighetsbedömning. Revisorns roll vid en värdenedgångsprövning kan karaktäriseras som den av en granskare, rådgivare

eller informationens

informatör som borgar för den ekonomiska tillförlitlighet.

Abstract

Title	The role of the auditor in an impairment test of assets,
Seminar date	2nd of March 2009
Course	FEKP01, Master thesis in business administration
Authors	Johan Dahlberg, Daniel Sjöman
Advisors	Sven-Arne Nilsson, Sven-Erik Persson
Five key words	IAS 36, impairment test of assets, auditors' role, write-down, subjective assessments
Purpose	The purpose is to examine the role of the auditor when a company conducts an impairment test of assets based on its own forecasts, according to IAS 36. The purpose is also to examine if the auditor can stay independent and conduct a reliable assessment of a company's subjective forecasts in an impairment of assets.
Methodology	We have used an inductive approach since the study has its starting point in reality. The study consists of qualitative semi-structured interviews with auditors and one accounting specialist in order to examine the problems from their point of view.
Theoretical perspectives	In the theoretical perspective, we present theories about the role of the auditor, the auditor's independence, the auditor's information from management, the auditor's professionalism and code of ethics, and the standard IAS 36.
Empirical foundation	The empirical foundation is based on interviews with three auditors and one accounting specialist. The interviewees are all from large auditing firms based in the Malmö/Lund region, and selected through a convenience sample.
Conclusions	Our study has shown that an impairment test of assets according to IAS 36 is associated with subjectivity, and that the auditor experiences difficulties to review an impairment test of assets. The auditor can in a reliable way review an impairment test of assets from a feasible

assessment. The
can be
informant
reliable.

role of the auditor in an impairment test of assets
characterized as an examiner, an advisor or an
that guarantee that the financial information is

Förkortningar

ABL:	Aktiebolagslagen
CAPM:	Capital Asset Pricing Model
FAR SRS:	Branschorganisationen för revisorer och rådgivare
IAS	International Accounting Standard
IFAC	International Federation of Accountants
IFRS:	International Financial Reporting Standards
RevL	Revisorslagen
WACC:	Weighted Average Cost of Capital

Innehållsförteckning

1. Inledning	9
1.1 Val av ämne	9
1.2 Bakgrund	9
1.3 Problemformulering.....	12
1.4 Forskningsfrågor	13
1.5 Syfte.....	14
1.6 Avgränsningar.....	14
1.7 Uppsatsens fortsatta disposition	14
2. Metod	16
2.1 Forskningsansats	16
2.2 Undersökningsmetod	17
2.3 Primär- och sekundärdata	17
2.3.1 Primärdata	17
2.3.2 Sekundärdata	18
2.3.3 Källkritik.....	18
2.4 Urval	20
2.5 Datainsamling.....	20
2.5.1 Kvalitativ Intervjuform: semistrukturerade intervjuer	21
2.5.2 Genomförande av kvalitativa intervjuer	21
2.5.3 Kritik mot kvalitativa intervjuer	20
2.5.4 Bortfall	21
2.6 Validitet och reliabilitet.....	21
2.6.1 Validitet.....	21

2.6.2	Reliabilitet	22
2.7	Analysmodell	26
2.7.1	Kvalitativ dataanalys	24
2.8	Kapitelsammanfattning.....	25
3.	Litteraturgenomgång	27
3.1	Inledning	30
3.2	Revisorns roll	31
3.2.1	Revisorn som granskare och rådgivare	31
3.2.2	Revisorn som informatör	328
3.3	Revisorns oberoende	32
3.3.1	Analysmodellen.....	30
	Steg ett i analysmodellen: Identifiering av förtroendeskadliga förhållanden.....	30
	Steg 2 i analysmodellen: Eliminering av förtroendeskadliga förhållanden.....	32
	Steg 3 i analysmodellen: Dokumentation av analysen	32
3.3.2	Analysmodellens uppbyggnad	32
3.4	Information från företagsledningen	34
3.5	Revisorns professionalism.....	35
3.6	Revisorns yrkesetik	37
3.6.1	FAR SRS:s yrkesetiska regler	37
3.7	IAS 36 Nedskrivningar.....	38
3.7.1	Kassagenerande enhet	38
3.7.2	Verkligt värde minus försäljningskostnader.....	39
3.7.3	Nyttjandevärde	39
3.8	Fastställande av diskonteringsräntan.....	40
3.8.1	CAPM.....	41
3.8.2	Kritik mot CAPM	42
3.8.3	WACC	43

3.9 Kassaflöden.....	44
3.10 Kapitelsammanfattning.....	45
4. Empiri analys.....	47
4.1 Inledning.....	47
4.2 Respondenter.....	47
4.3 Problematiken vid värdenedgångsprövningar.....	48
4.3.1 Analys av problematiken vid värdenedgångsprövningar.....	51
4.4 Revisorn och prognoser.....	52
4.4.1 Analys av revisorn och prognoser.....	56
4.5 Tillvägagångssätt vid annan uppfattning.....	58
4.5.1 Analys av tillvägagångssätt vid annan uppfattning.....	60
4.6 Framtidsbedömning i kristider.....	61
4.6.1 Analys av framtidsbedömning i kristider.....	63
5. Avslutande diskussion.....	64
5.1 Inledning.....	64
5.2 Slutsatser.....	64
5.3 Reflektioner över uppsatsens slutsatser och metod.....	68
5.4 Förslag till fortsatt forskning.....	69
Källförteckning.....	70
Bilaga 1 - Intervjufrågor.....	84

Figurförteckning

Figur	3.1	Analysmodellens	flödesschema
.....			32
Figur	3.2	Aktiemarknadslinjen	
.....			40

1 Inledning

I det inledande kapitlet ges först en redogörelse för valet av ämne. Sedan följer en bakgrund till problematiken med värdenedgångsprövningar och den offentliga debatt som råder i ämnet. I problemdiskussionen identifierar vi det aktuella problemet med IAS 36 och nedskrivningar vilket sedan leder oss fram till vår forskningsfråga och vårt syfte med uppsatsen. I den avslutande delen av kapitlet redogör vi för undersökningens avgränsningar samt dess disposition.

1.1 Val av ämne

Det stod tidigt klart att vi som författare av denna uppsats skulle välja ett aktuellt ämne inom revision som föremål för vårt arbete. Dels kommer vi båda i framtiden att arbeta med revision, dels är detta det ämne som för tillfället intresserar oss mest. Vi startade vår urvalsprocess genom att besöka de större revisionsbolagens webbplatser i jakt på tips om bra och aktuella uppsatsämnen. Till slut fastnade vi för ett uppsatsförslag på KPMG:s hemsida som rörde problematiken med värdenedgångsprövningar baserade på företagens prognoser, och revisorns roll vid dessa.

1.2 Bakgrund

Som ett led i att göra redovisningen mer internationell ska samtliga noterade bolag inom EU från och med den 1 januari 2005 upprätta sina koncernredovisningar enligt IFRS/IAS, med jämförelsetal för åtminstone 2004 också enligt IFRS. Detta innebär bland mycket annat att svenska företag fått ändrade regler att följa angående goodwill. Dessa regler för goodwill återfinns i IAS 36 Nedskrivningar. Tidigare så skrevs goodwill av med årliga avskrivningar, men nu ska istället goodwill årligen

värdenedgångsprövas för att se ifall det finns ett nedskrivningsbehov av goodwill. Sedan tidigare ska även en liknande värdenedgångsprövning göras för andra tillgångar ifall det finns indikationer på att tillgångens redovisade värde är högre än dess återvinningsvärde.¹ Reglerna innebär att redovisningsunderlagen i allt större utsträckning baseras på prognoser².

Enligt IAS 36 ska en tillgångs återvinningsvärde beräknas genom en värdenedgångsprövning. Återvinningsvärdet är det högsta värdet av verkligt värde minus försäljningskostnader eller nyttjandevärdet. Nyttjandevärdet beräknar företaget genom att beräkna framtida kassaflöden i en diskonterad kassaflödesmodell.³ Således bygger IAS 36 på prognoser om framtiden. Nedan kommer vi att redogöra för en del kritik som riktats mot redovisning som byggs på prognoser som exempelvis IAS 36.

Att goodwill inte längre skrivs av utan istället är föremål för värdenedgångsprövning för eventuella nedskrivningar kan leda till en del nya problem, menar Peter Malmqvist (finansanalytiker, tidigare bl.a. revisor och ekonomijournalist). Han anser att företagen befinner sig i ett läge där de måste vara aktiva och leta efter tillväxt, och när företagen inte längre behöver ta hänsyn till avskrivningar av goodwill i sina kalkyler så kommer detta att leda till högre priser vid företagsförvärv. Malmqvist var vid utgången av 2003 säker på att de högre priserna på grund av den nya redovisningen skulle skapa en ny bubbla.⁴

Även Tommy Mårtensson (auktorerad revisor vid Deloitte) anser att reglerna kan skapa en ny bubbla. Av naturliga skäl råder det optimism när ett företag befinner sig i en högkonjunktur, menar han. Han råder dock företagen att iaktta en viss försiktighet så att de tål en betydande nedskrivning om så behövs när konjunkturen går ner. Nedskrivningen påverkar förvisso inte kassaflödet men skapar en redovisningsmässig förlust som kan försämra möjligheterna för företaget till ytterligare

---

¹ Persson & Hultén, *Redovisning enligt IFRS: Tre "heta" IFRS-områden*, Balans (2006)

² KPMG, *Uppsatsförslag* (2008)

³ Marton, *Nyttan av verkligt värde i redovisningen*, Balans (2008)

⁴ Holmquist, *Det är företagen som vill jämna ut resultatkurvan*, Balans (2004)

lånefinansiering eller tillskott från aktieägarna. En betydande nedskrivning tillsammans med reducerat kassaflöde kan därför ofta leda till en svår situation enligt Mårtensson. Vidare menar han att om företagen inte har den finansiella styrkan att tåla nedskrivningen riskerar bubblan att spricka.⁵

Alltför optimistiska värderingar har skapat redovisningsskandaler tidigare, enligt Mårtensson. Vems fel är det då ifall bubblan spricker? Mårtensson menar att det inte är revisorernas fel:

Skulle revisorerna då - ensamma i världen - säga att värdena var fel utan att ha särskilt mycket på fötterna?⁶

Han tillägger att det inte är säkert att redovisningen är konjunkturpassad på så vis att den tar hänsyn till den risk en framtida lågkonjunktur innebär. Riskpremien i diskonteringsräntan som ska ta hänsyn till konjunktursvängningar är enligt honom inte tillräckligt stor.⁷

Hanna Kjaer (studerande vid Göteborgs Handelshögskola och tidigare skribent i Balans) poängterar andra farhågor med de nya reglerna som framkommit i den magisteruppsats hon skrivit. Kjaer menar att subjektiviteten i redovisningen har ökat eftersom värderingen av vissa tillgångar numera bestäms utifrån företagsledningens prognoser om framtida kassaflöden. Tillförlitligheten i dessa värden bör enligt henne diskuteras eftersom beräkningsmodellerna för att få fram tillgångarnas värden bygger på många antaganden, så att verkligt värde i det ena företag inte behöver vara verkligt i ett annat. Vidare påstår hon att redovisning baserad på prognoser bygger på värden som inte finns.⁸

Jan Marton (verksam vid Handelshögskolan i Göteborg samt med redovisningsfrågor på KPMG i Göteborg) skriver att redovisning enligt IAS 36 bygger på hypotetiska transaktioner. I praktiken är dessa hypotetiska värden svåra att beräkna, och en del kritik har även kommit från praxis

---

⁵ Wennberg, *För lite hänsyn till risk och osäkerhet i redovisningen*, Balans (2003)

⁶ Wennberg, *För lite hänsyn till risk och osäkerhet i redovisningen*, Balans (2003)

⁷ Wennberg, *För lite hänsyn till risk och osäkerhet i redovisningen*, Balans (2003)

⁸ Kjaer, *Verkligt värde fungerar inte i konjunkturedgång!* Balans (2008)

om att det är svårt att beräkna värdena. Marton skriver vidare att forskning visar att det är svårt att utveckla redovisningsregler som ger objektiva värden när värdena bygger på antaganden hos det redovisande företaget. Subjektiviteten understryks ytterligare då forskning pekar på att de värden företagen redovisar ofta styrs av företagets egna incitament att visa höga eller låga värden. Han menar också att de nya reglerna skapar problem för revisorerna eftersom de kan få svårt att utvärdera värderingsmodellerna.⁹

Argumentationen ovan indikerar på att det finns en del kritik riktad mot redovisning baserad på prognoser. Ett av argumentet har varit risken för en ny bubbla och ett annat argument har varit att redovisningen omgärdas av subjektivitet. Även revisorns roll i sammanhanget har diskuterats och vilka eventuella problem revisorn kan ha att granska redovisning som baseras på prognoser. Nedan följer ytterligare kommentarer om revisorns roll i ämnet.

KPMG ser en del nya problem för revisorerna när de ska granska underlag som i allt större utsträckning grundas på företagets egna prognoser. I deras förslag till uppsatser ställer de sig frågande till hur det påverkar revisorns ställningstagande och hur revisorn ska förhålla sig till de prognoser som delvis ligger till grund för redovisningen. KPMG ställer sig också frågan hur revisorn kan förväntas ha en bättre uppfattning om företagets prognoser än företaget själv, med tanke på att revisorn ska granska prognoserna.¹⁰

Mårtensson menar att det finns ett visst handlingsutrymme i redovisningsreglerna som företagen har incitament att utnyttja¹¹. Det är revisorns uppgift att se till att ett företags årsredovisning ger en rättvisande bild av ett företags resultat och ställning menar Hans Edenhammar (ordförande i Bokföringsnämnden). För att detta ska vara möjligt krävs det att revisorn har stor integritet, menar han.¹²

---

⁹ Marton, *Nyttan av verkligt värde i redovisningen*, Balans (2008)

¹⁰ KPMG, *Uppsatsförslag* (2008)

¹¹ Wennberg, *För lite hänsyn till risk och osäkerhet i redovisningen*, Balans (2003)

¹² Edenhammar, *Tuffare revisorer bättre än tuffare regler*, Balans (2002)

Ett krav som aktiemarknaden har på redovisningen är att tillgångarnas värde ska vara objektiva, det vill säga svåra att manipulera och lätta att kontrollera¹³. Vi har ovan poängterat att en värdenedgångsprövning är förknippad med subjektivitet samt att det finns incitament att manipulera värdena. Ett annat krav som aktiemarknaden har är att redovisningen ska vara jämförbar mellan företagen¹⁴. Kjaer har dock ifrågasatt att nedskrivningsreglerna enligt IAS 36 leder till jämförbar information mellan företag¹⁵. Ett företags intressenter måste kunna lita på den information som företaget lämnar. Även om det är företags styrelse och VD som är ansvarig för denna information så är det revisorns ansvar att kvalitetssäkra informationen.¹⁶

1.3 Problemformulering

Den internationella redovisningen har påverkat redovisningen i Sverige bland annat genom att redovisning baserad på prognoser blivit vanligare. Redovisning baserad på prognoser har dock blivit ifrågasatt.¹⁷ En del av kritiken har menat att redovisning baserad på prognoser, i stället för som tidigare med årliga avskrivningar, kan skapa en ny bubbla och sedermera en ny redovisningsskandal. Mårtensson påstår att revisorn inte är förmögen att hindra en sådan eventuell redovisningsskandal, eftersom det är svårt att gå mot strömmen när allting pekar uppåt. Det har även ifrågasatts hur revisorn på ett tillförlitligt sätt ska kunna granska en värdenedgångsprövning eftersom den bygger på många antaganden från företagets sida och därmed omgärdas av subjektivitet. Dessutom har det påpekats att det finns både incitament och utrymme för företagen att i viss mån styra utfallet av en värdenedgångsprövning.¹⁸ I revisorslagen fastslås att revisorn ska vara opartisk, självständig och objektiv för att behålla sitt oberoende¹⁹. Därför vill vi undersöka revisorns roll vid en värdenedgångsprövning. Vi ämnar även undersöka om revisorn kan

---

¹³ Edenhammar & Thorell, *Företagens redovisning* (2005)

¹⁴ Edenhammar & Thorell, *Företagens redovisning* (2005)

¹⁵ Kjaer, *Verkligt värde fungerar inte i konjunkturnedgång!*, Balans (2008)

¹⁶ FAR Förlag, *Revision – En praktisk beskrivning* (2005)

¹⁷ KPMG, *Uppsatsförslag* (2008)

¹⁸ Wennberg, *För lite hänsyn till risk och osäkerhet i redovisningen*, Balans (2003)

¹⁹ 20 § RevL

behålla sitt oberoende och på ett tillförlitligt sätt granska en värdenedgångsprövning baserad på företagets egna prognoser.

Undersökningen kommer att ha sin utgångspunkt i IAS 36 eftersom värdenedgångsprövning enligt de reglerna görs med utgångspunkt i företagets prognoser. Dessutom ska varje företag som omfattas av IAS 36 årligen göra en värdenedgångsprövning av goodwill. Därför anser vi att IAS 36 är en lämplig utgångspunkt eftersom den sedan 2005 årligen ger upphov till värdenedgångsprövningar baserad på prognoser.

Vi anser att ämnet är ett aktuellt ämne att undersöka eftersom Sverige befinner sig i en kraftig lågkonjunktur vilket gör att värdenedgångsprövningar enligt IAS 36 troligtvis kommer att innebära en ökning av nedskrivningar. Sedan IFRS 3 infördes och IAS 36 reviderades 2005 har Sverige haft en stark konjunktur och således har värdenedgångsprövningarna baserade på företagets prognoser sällan givit upphov till nedskrivningar. Därmed är det först nu som reglerna i någon större utsträckning kommer att ge upphov till nedskrivningar.

1.4 Forskningsfrågor

I denna undersökning ämnar vi besvara följande forskningsfrågor:

Hur ser revisorns roll ut när ett företag gör en värdenedgångsprövning baserad på företagets egna prognoser enligt IAS 36?

Kan revisorn behålla sitt oberoende och göra en tillförlitlig bedömning av företagets subjektiva prognoser vid en värdenedgångsprövning?

1.5 Syfte

Sverige har haft en stark konjunktur ända sedan de nya reglerna om årlig värdenedgångsprövning av goodwill enligt i IAS 36 började tillämpas. Detta har lett till att företagets prognoser sällan gett upphov till något nedskrivningsbehov, och därmed har värdenedgångsprövningarna inte inneburit några större problem. I den rådande ekonomiska krisen och en förväntad framtida svag konjunktur förmodas värdenedgångsprövningar ge upphov till allt fler nedskrivningar framöver.

Vidare är det inte undersökt revisorns möjlighet till att granska eller vilken roll denne har vid en värdenedgångsprövning. Syftet är därför att undersöka revisorns roll när ett företag gör en värdenedgångsprövning baserad på företagets egna prognoser, enligt IAS 36. Syftet är också att undersöka om revisorn kan behålla sitt oberoende och göra en tillförlitlig bedömning av företagets subjektiva prognoser vid en värdenedgångsprövning.

1.6 Avgränsningar

Vi har valt att avgränsa vårt undersökningsområde till Malmö/Lund regionen då vi inte har tid eller resurser att göra en undersökning som omfattar hela Sverige. Vidare har vi valt att begränsa vårt syfte till att endast omfatta revisorns synvinkel på våra forskningsfrågor. Vi har därför endast intervjuat revisorer eller redovisningsexperter och inte några företag.

1.7 Uppsatsens fortsatta disposition

Kapitel 2 – Metod

I detta kapitel redogörs för forskningsansats, undersökningsmetod, urval, datainsamlingsmetod och analysmodell. Vidare förs en diskussion om primärdata samt om validitet och reliabilitet. Syftet med metodkapitlet är att beskriva och motivera den metod som har använts för att uppnå syftet, och hur utförandet av undersökningen gick till.

Kapitel 3 – Litteraturgenomgång

Det tredje kapitlet, Litteraturgenomgången börjar med en kort inledning. Vi fortsätter sedan att redogöra för revisorns roll samt revisorns oberoende och dess betydelse för revisionen. Vi diskuterar även analysmodellen som är ett verktyg som hjälper revisorn att behålla sitt oberoende. Därefter följer avsnitt om information från företagsledningen, revisorns professionalism och revisorns yrkesetik som är grundläggande element i revisorns granskning av underlaget för värdenedgångsprövningen. Slutligen redogör vi för IAS 36 nedskrivningar och de delar som utgör

nyttjandevärdet. Dessa är bl.a. diskonteringsräntan, CAPM och WACC. Kapitlet avslutas med en kapitelsammanfattning.

Kapitel 4 – Empiri och analys

I detta kapitel redogörs för undersökningens empiri och analys. För att lättare kunna skilja på vad som är empiri och vad som är analys har vi valt att först presentera empirin för ett ämnesområde under en rubrik och sedan analysera samtliga frågor inom det ämnesområdet i en egen underrubrik. Genom att dela upp empirin och analysen i flera mindre avsnitt hoppas underlätta för läsaren att följa med i redovisningen av empiri och analys.

Kapitel 5 – Avslutande diskussion

I detta kapitel börjar vi med en kort inledning till den avslutande diskussionen, för att sedan besvara forskningsfrågorna. Vi fortsätter med att reflektera över uppsatsens slutsatser och metod för att avsluta med förslag till fortsatt forskning.

2 Metod

I detta kapitel redogörs för forskningsansats, undersökningsmetod, urval, datainsamlingsmetod och analysmodell. Vidare förs en diskussion om primärdata, samt om validitet och reliabilitet. Syftet med metodkapitlet är att beskriva och motivera den metod som har använts för att uppnå syftet, och hur utförandet av undersökningen gick till.

2.1 Forskningsansats

Denna metoddel baseras till viss del på metoden i vår c-uppsats. För enkelhetens skull har vi valt att hänvisa till de ursprungliga källorna istället för uppsatsen²⁰. Anledningen till att vi valt att basera denna metod på den tidigare, är att uppsatserna till viss del haft liknande tillvägagångssätt och undersökningsmetod.

De två vanligaste angreppssätten vid en forskningsansats är det induktiva och det deduktiva. En forskares angreppssätt reflekterar oftast dennes kunskapssyn. Traditionellt sett förknippas det induktiva angreppssättet med hermeneutiken och det deduktiva med positivismen.²¹

Det finns en central skillnad mellan de två angreppssätten; induktion är teorigenererande. Detta innebär att man bildar teorier av faktisk kunskap. Utgångspunkten är de ursprungliga observationerna och man går sedan från dessa *mot* teorin. Med ett deduktivt angreppssätt går man *ifrån* teorin för att med hjälp av den empiri man samlat in antingen förkasta eller bekräfta teorin.²²

I denna studie har vi använt oss av ett induktivt angreppssätt då vi ämnade bilda teorier om revisorns roll vid värdenedgångsprövningar utifrån den empiri som vi samlat in. Eftersom den induktiva processen innebär att man drar generaliserbara slutsatser på grundval av observationer, och eftersom vi inte arbetade utifrån traditionell hypotesprövning där vi testade olika teorier för att sedan förkasta eller bekräfta dem, lämpade sig en induktiv forskningsansats bättre.

---

²⁰ Dahlberg, Johansson, Ortner & Sjöman, *Förväntningsgapet mellan mikroföretag och revisionsbyråer* (2007)

²¹ Bryman & Bell, *Företagsekonomiska forskningsmetoder* (2005)

²² Arbnor & Bjerke, *Företagsekonomisk metodlära* (1994)

Men, precis som deduktion innehåller vissa drag av induktion uppvisar den induktiva processen också ett inslag av deduktion²³. För att kunna bilda egna teorier av våra data och komma fram till relevanta slutsatser behövde vi ändå tillgång till en viss mängd bakgrundslitteratur som utgångspunkt för att sätta in oss i ämnet. Detta betyder att vi till viss mån utgått från olika teorier för att skapa våra egna. Det finns därför även ett visst mått av den deduktiva processen i vår undersökning.

2.2 Undersökningsmetod

Inom metodläran finns det två huvudsakliga undersökningsmetoder, den kvalitativa och den kvantitativa metoden. Kvantitativa data består av siffror som besvarar frågan "hur mycket" eller "hur många" medan kvalitativa data oftast består av texter, ord med mera, och besvarar frågan "varför".²⁴

När man vill titta på de bakomliggande orsakerna till ett resultat eller en effekt så använder man sig av en kvalitativ ansats. Den sätter fokus på att skapa en djupare förståelse för problematiken i undersökningen och sätter den i ett sammanhang.²⁵

I denna undersökning har vi arbetat med kvalitativa ansatser varför vi genomförde semistrukturerade intervjuer med fyra respondenter, alltså en kvalitativ undersökning. När man har ett begränsat urval som man undersöker mer ingående lämpar sig en kvalitativ undersökning i form av semistrukturerade intervjuer bäst²⁶.

I våra intervjuer ville vi bland annat ta reda på hur revisorernas arbete vid en värdenedgångsprövning såg ut och vilken roll de hade. Då fungerade inte standardiserade svar som undersökningsmetod eftersom svaren förväntades variera mycket beroende på situation och revisor. Dessutom hade det varit väldigt svårt att förutsäga svaren till den grad att man

---

²³ Bryman & Bell, *Företagsekonomiska forskningsmetoder* (2005)

²⁴ Svenning, *Metodboken – Samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling* (1999)

²⁵ Svenning, *Metodboken – Samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling* (1999)

²⁶ Svenning, *Metodboken – Samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling* (1999)

kunnat använda flertaliga standardiserade svarsalternativ. Eftersom vi ville ställa samma frågor till alla respondenter, föll valet av intervjuform på semistrukturerade intervjuer istället för ostrukturerade intervjuer. En annan orsak var att vi lättare kunde jämföra svaren från respondenterna och därmed dra bättre slutsatser än om vi använt oss av ostrukturerade intervjuer. Ostrukturerade intervjuer tenderar nämligen ofta att lägga tonvikten på olika områden och därmed bli relativt olika varandra²⁷. Frågorna till respondenterna har alltså varit i princip desamma, och de har haft frihet att utforma sina svar efter eget tycke.

2.3 Primär- och sekundärdata

2.3.1 Primärdata

Primärdata är material som forskaren själv samlar in för uppsatsens specifika syfte.²⁸

I denna uppsats har primärdata samlats in genom kvalitativa intervjuer med revisorer från olika revisionsbolag. För urvalet och datainsamlingen av primärdata redogörs i avsnitt 2.4 och 2.5 medan tillförlitligheten av primärdata diskuteras i avsnitt 2.6.

2.3.2 Sekundärdata

Med sekundärdata avses sådan data som redan samlats in av andra.²⁹

Vi har inte använt oss av några sekundärdata i detta arbete eftersom det saknas konkret forskning i ämnet.

2.3.3 Källkritik

För litteraturgenomgången har vi använt oss av ett stort material för att kunna bilda oss en generell uppfattning om ämnet. Mängden litteratur har hjälpt till att minska risken för att enstaka personers subjektiva åsikter återspeglas i litteraturgenomgången.

---

²⁷ Svenning, *Metodboken – Samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling* (1999)

²⁸ Svenning, *Metodboken – Samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling* (1999)

²⁹ Bryman & Bell, *Företagsekonomiska forskningsmetoder* (2005)

Litteraturen som vi använt kommer främst från etablerade författare och forskare inom de olika områden som vi valt att ta upp. Detta tycker vi har gett tyngd till den teori som vi valt att använda och bakgrundsmaterialet får en trovärdighet som gör att det kan bedömas vara tillförlitlig.

Våra källor för lagar, rekommendationer och standards är lagstadgade och normgivande inom området. IAS 36, FAR SRS yrkesetiska regler, revisorslagen med flera är alla tillförlitliga källor som är objektiva till sin natur. Vi ser det som en styrka att vi i större utsträckning kunnat använda dessa källor.

Med de artiklar som vi använt har vi varit ganska återhållsamma. Eftersom artiklar kan vara både argumenterande och subjektiva har vi varit kritiskt inställda och haft höga krav på de artiklar vi valt att använda. I undersökningen har det därför endast används artiklar från välrenommerade tidskrifter.

2.4 Urval

Valet av respondenter grundades på personliga kontakter och tillgänglighet, alltså ett bekvämlighetsurval.³⁰ Men eftersom arbetsuppgifter och arbetsgången är väldigt likartad för revisorer i allmänhet, och eftersom revisionskåren har en gemensam kunskapsbas antog vi att de revisorer vi intervjuade, vårt urval, är representativa för hela revisorspopulationen.

2.5 Datainsamling

Vi valde att använda semistrukturerade intervjuer vid vår datainsamling. Nedan redogör vi kortfattat för tillvägagångssättet vid datainsamlingen samt kritik mot den valda metoden.

---

³⁰ Bryman & Bell, *Företagsekonomiska forskningsmetoder* (2005)

2.5.1 Kvalitativ Intervjuform: semistrukturerade intervjuer

Man kan dela in kvalitativa intervjuer i två huvudgrupper; semistrukturerade och ostrukturerade intervjuer.³¹

Uppsatsen syfte var att undersöka revisorns roll när ett företag gör en värdenedgångsprövning baserad på företagets egna prognoser, enligt IAS 36. Därför har vi i denna undersökning använt oss av semistrukturerade intervjuer eftersom de bäst uppfyller uppsatsens syfte, då de ger intervjuaren mer frihet. Detta har inneburit att vi haft en lista med specifika frågor som vi ville ha svar på, men respondenterna har haft friheten att utforma svaren på eget vis.

I kvalitativa intervjuer är intresset riktat mot respondentens ståndpunkt och denna har sedan friheten att röra sig i olika riktningar med sina svar. Detta innebär att tillvägagångssättet i kvalitativa undersökningar ofta är betydligt mindre strukturerat än i kvantitativa undersökningar där man ofta använder sig av standardiserade frågor och svar. I kvalitativa intervjuer kan forskaren ställa nya frågor som en uppföljning av ett svar från respondenten, eller ändra ordningsföljden på frågorna för att bättre passa den specifika intervjun. Sådant beteende tillåts inte i kvantitativa intervjuer eftersom det anses äventyra de standardiserade elementen i intervjuprocessen. Detta får som följd att kvalitativa intervjuer generellt ses som följsamma och flexibla och de kan enklare anpassa sig till den riktning som intervjun tar.³²

Flexibilitet och följsamhet var något vi medvetet sökte i våra intervjuer med respondenterna. Vi ville ge dem större frihet när de svarade på våra frågor, men ändå behålla en röd tråd i alla intervjuer för att lättare kunna jämföra resultaten, och dra relevanta slutsatser utifrån dem.

2.5.2 Genomförande av kvalitativa intervjuer

I den kvalitativa undersökningen intervjuades fyra respondenter. I samtliga fall fick respondenterna våra frågor utskickade till sig i förväg via e-post för

---

³¹ Svenning, *Metodboken – Samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling* (1999)

³² Bryman & Bell, *Företagsekonomiska forskningsmetoder* (2005)

att de lättare skulle kunna sätta sig in i vad intervjun skulle komma att handla om. Alla intervjuerna utom en skedde på respondentens arbetsplats i avskilda rum. Endast intervjuerna och respondenten fanns närvarande för att eliminera eventuella störningsmoment. Vi använde oss också av en diktafon för att se till att vi inte utelämnade något från intervjun. Det underlättade också resultatredovisningen och analysen att kunna gå igenom hela intervjun flertalet gånger i efterhand. En av intervjuerna skedde genom mailkorrespondens eftersom respondenten inte hade möjlighet att träffa oss. Vi har ingen anledning att misstänka att svaren från denna respondent skulle vara annorlunda eller missvisande då de var utförliga och i samma linje som de övriga respondenternas svar. Nackdelen var att vi inte kunde ställa följdfrågor på samma sätt som under de andra intervjuerna.

Strukturen på intervjuerna var fri och kunde som tidigare nämnts klassas som semistrukturerad. Vi hade på förhand ett antal frågor som vi ville få svar på men ordningen i vilken frågorna har behandlats har varierat. Varje intervju inleddes på samma sätt för att sedan ta olika riktningar beroende på hur respondenten svarade. Vi fick svar på de frågor vi ställt upp under samtliga intervjuer men vägen dit skiljde sig som sagt åt. Längden på intervjuerna varierade från uppskattningsvis trettio till fyrtiofem minuter. Eftersom respondenterna tilläts tala väldigt öppet och fritt blev intervjuerna något av en dialog mellan oss och respondenten.

Under analysen av intervjuerna så uppenbarade sig andra intressanta frågor och vi kompletterade därför med ytterligare två frågor som respondenterna besvarade via mail.

2.5.3 Kritik mot kvalitativa intervjuer

Data från kvalitativa intervjuer är betydligt svårare att tolka, analysera och jämföra än data från kvantitativa undersökningar. I en kvalitativ undersökning är risken alltid stor för så kallade analystekniska felslut. Dessa uppkommer när material antingen förvanskas eller feltolkas, oftast till följd av ett bristfälligt kodningssystem. Därför är det viktigt att man har ett väl

utarbetat system för att koda svaren från intervjuerna så att de blir lätta att jämföra med varandra.³³

Eftersom människor fungerar annorlunda i en undersökningssituation jämfört med i en vanlig situation finns det under datainsamlingsfasen alltid en risk för att *uppmärksamhetseffekter* gör sig gällande. Annars är det vanligaste problemet vid kvalitativa intervjuer *intervjuareffekten*. Utrop, minspel och andra inpass kan störa intervjun och styra den i en oförutsägbar riktning och påverka resultatet. Intervjuareffekten beror till största delen på att respondenterna svarar vad de tror att de förväntas svara i ett försök att göra ett gott intryck, eller för att de inte ska framstå som okunniga. Det är inte ovanligt att respondenter svarar på frågor som de inte har något bra svar på endast för att upprätthålla skenet eller behaga.³⁴

I denna undersökning har vi tagit hänsyn till både uppmärksamhetseffekter och intervjuareffekten. Förutom att vi skickat ut frågorna i förhand till respondenterna har vi presenterat oss själva, studiens syfte, samt varför vi valt att intervjua vederbörande. Intervjuerna har även hållits väl avskiljda från andra personer, och vi har försökt undvika laddade eller ledande frågor, allt för att minska uppmärksamhets- och intervjuareffekten.

2.5.4 Bortfall

Eftersom vi har gjort ett bekvämlighetsurval vid valet av respondenter kan vi inte beräkna något direkt bortfall. Vi kontaktade sex revisionsbyråer och fick svar från alla men endast tillfälle att intervjua personer på fyra av byråerna.

---

³³ Svenning, *Metodboken – Samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling* (1999)

³⁴ Svenning, *Metodboken – Samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling* (1999)

2.6 Validitet och reliabilitet

2.6.1 Validitet

Målet med en undersökning som denna är att så väl som möjligt försöka fånga och förklara ett fenomen av verkligheten. En förutsättning för att lyckas med detta är att man verkligen mäter det man avser att mäta. Detta är vad man menar när man talar om undersökningens validitet. Ju bättre man lyckas att mäta det man verkligen avser att mäta, desto högre validitet har undersökningen.³⁵

Svenning skiljer på inre och yttre validitet. Han menar att inre validitet syftar på själva undersökningen och den direkta kopplingen mellan teori och empiri, medan yttre validitet syftar på den inre validitetens förankring i ett mer omfattande sammanhang.³⁶

Den inre validiteten handlar om att vi ställer våra frågor till rätt grupp av människor, att vi använder rätt mätinstrument på rätt sätt, och att vi har ett tillräckligt antal indikationer för att täcka en frågeställning. Den yttre validiteten handlar om undersökningens trovärdighet som helhet, att man kan generalisera och dra representativa slutsatser utifrån en enskild studie. Dels kan man konkret generalisera från ett urval till en population, dels kan man dra slutsatser utifrån en specifik undersökning och koppla den till allmän teori.³⁷

Det anses generellt sätt vara lättare att uppnå en hög inre validitet i en kvalitativ studie än i en kvantitativ studie eftersom forskaren i den kvalitativa studien kan göra en personlig validitetsbedömning och avgöra hur väl teori och empiri överrensstämmer. Vad det gäller den yttre validiteten anses det lika svårt att uppnå en hög yttre validitet i kvalitativa intervjuer som i andra intervjuformer.³⁸

---

³⁵ Svenning, *Metodboken – Samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling* (1999)

³⁶ Svenning, *Metodboken – Samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling* (1999)

³⁷ Svenning, *Metodboken – Samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling* (1999)

³⁸ Svenning, *Metodboken – Samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling* (1999)

Vi anser att revisorsprofessionen är sådan till sin natur att man kan förutsätta att revisorer i allmänhet har likartade arbetsuppgifter och en likartad uppfattning om vad deras arbete innebär. Kristina Artsberg, verksam vid Lunds universitet, talar i sin bok *Redovisning - policy och - praxis* om den gemensamma kunskapsbas som revisorerna värderar som en av de viktigaste egenskaperna för sin yrkesgrupp³⁹. Med denna kunskapsbas i åtanke kan man också anta att kunskapsnivån för godkända och auktoriserade revisorer är så pass hög och standardiserad, genom exempelvis prov och branschpraxis, att så länge det är godkända eller auktoriserade revisorer som vi intervjuat så är de representativa för hela populationen, och att den inre validiteten är hög.

Beträffande den yttre validiteten är det svårare att hävda att man kan generalisera till en hel population utifrån ett så pass litet urval. Vi anser dock att kvalitativa intervjuer är så pass djupgående och uttömmande att man ändå kan dra slutsatser utifrån dem som är meningsfulla nog att föra generella resonemang om. Vi tycker därför att även den yttre validiteten i undersökningen har varit tillräckligt hög.

2.6.2 Reliabilitet

Validitet innebär som vi konstaterat att man verkligen mäter det man avser att mäta. Reliabilitet innebär att det man mäter är tillförlitligt⁴⁰. Med tillförlitlighet menas att om ingenting förändras i vår population så skulle en annan undersökning som utförs på samma sätt med samma metod och syfte och på ett urval ur samma population, ge samma resultat som vi fått.

Begreppet reliabilitet definieras på olika sätt i litteraturen och ter sig ofta ganska oklart för läsaren. Definitionerna av begreppet kan dock delas in i två grupper, eller två modeller. I den ena gruppen menar man att ett och samma mätinstrument ska gå att använda upprepade gånger och ge samma resultat varje gång. I den andra gruppen menar man att samma begrepp och frågeställning ska ge samma resultat vid upprepade försök.

---

³⁹ Artsberg, *Redovisningsteori - Policy och - praxis* (2003)

⁴⁰ Svenning, *Metodboken - Samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling* (1999)

Svenning kallar dessa grupper för samma-mätinstrument-modellen och input-output modellen.⁴¹

Det räcker enligt samma-mätinstrument-modellen att vi har samma intervjuformulär vid alla intervjuer för att vår undersökning ska ha tillräckligt hög reliabilitet för att vi ska kunna dra representativa slutsatser utifrån våra resultat⁴². Eftersom detta är ett relativt begränsat krav valde vi att använda oss av några enkla metoder som förespråkas av Svenning för att höja vår undersöknings reliabilitet ytterligare.

Vi undvek att ställa ledande frågor eller frågor som hade uppenbara negativa eller positiva laddningar. Genom att försöka hålla frågorna så neutrala som möjligt försökte vi undvika att påverka att svaren tog en viss riktning. Till sist så använde vi oss av en diktafon under intervjuerna för att vara säkra på att vi inte missade någon viktig del eller detalj under intervjun. Diktafonen gjorde också att vi i efterhand kunde gå igenom intervjuerna flertalet gånger och på så sätt underlättades resultatredovisningen och analysen.

2.7 Analysmodell

Analysen av våra kvalitativa data har gjorts med utgångspunkt ur Glaser & Strauss ramverk för analys av kvalitativ data, "Grounded Theory". Analysen presenteras tillsammans med det empiriska materialet i kapitel fyra, empiri och analys, efter de olika ämnesområden som vi delat upp intervjuerna i.

Anledningen till att vi sammanfört redogörelsen för empirin med analysen är att detta åskådliggör våra resultat och analysen på ett lättbegripligt sätt för läsaren, och gör det lättare att skilja empiri och analys åt.

Vi kommer nu kortfattat redogöra för metoden vid analysen av våra kvalitativa data för att sedan avsluta med en kapitelsammanfattning innan vi övergår till kapitel tre, Litteraturgenomgången.

---

⁴¹ Svenning, *Metodboken – Samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling* (1999)

⁴² Svenning, *Metodboken – Samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling* (1999)

2.7.1 Kvalitativ dataanalys

För analysen av den empiri som vi samlat in från våra respondenter har vi valt att använda oss av de riktlinjer för analys av kvalitativ data som Glaser och Strauss ger i sin bok *The discovery of grounded theory: Strategies for qualitative research*. Det synsätt på hur man ska analysera kvalitativ data som de presenterar i denna bok kallas *Grounded Theory*, eller *grundad teori*. Det är idag det vanligaste sättet att analysera kvalitativ data på.⁴³

Det Glaser och Strauss gjorde i grundad teori var att kritisera den dåvarande användningen av hypotesprövning inom samhällskunskapen. Istället för att använda teorin som utgångspunkt för hypotesprövning skulle man istället ägna sig åt teoriutveckling och forma sina egna teorier med utgångspunkt ur empirin. Glaser och Strauss menade också att man inte helt skulle överge teoriprövning men tyngdpunkten skulle ändå läggas på utvecklingen av teori.⁴⁴

I Strauss och Corbins senaste bok från 1998 definierar de grundad teori som:

[...] teori som härletts från data som samlats in och analyserats på ett systematiskt sätt under forskningsprocessens gång. I denna metod finns det ett nära samband mellan datainsamling, analys och den resulterande teorin.⁴⁵

Metoden i grundad teori är alltså inte bara inriktad på utvecklingen av en teori på grundval av den insamlade datan, utan även att insamlingen och analysen sker parallellt⁴⁶. Även under våra intervjuer skedde insamlingen av datan och analysen parallellt eftersom respondenterna inte alltid svarade exakt på våra frågor utan berörde dem till och från när vi diskuterade andra ämnen. Ibland kom vi in på andra frågor under diskussionen av ett visst ämne och vi fick då tolka det som respondenterna sa i en annan kontext. Allt eftersom insamling av datan fortskred så började vi att utveckla våra teorier kring uppsatsämnet och dra våra egna slutsatser. Detta gjorde att vi i efterhand fick komplettera

---

⁴³ Lundahl & Skärvad, *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer* (1999)

⁴⁴ Lundahl & Skärvad, *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer* (1999)

⁴⁵ Strauss & Corbin, *Basics of qualitative research* (1998) s201

⁴⁶ Bryman & Bell, *Företagsekonomiska forskningsmetoder* (2005)

intervjuerna med ytterligare två frågor för att arbeta vidare på de slutsatser vi dragit.

Efter att vi utfört intervjuerna och samlat in vår empiri var nästa steg att sammanställa intervjuerna till meningsfull text. Eftersom vi hade mycket data från varje intervju och strukturen på intervjuerna blev olika beroende på vilken riktning diskussionen tog, var vi tvungna att sortera datan på ett sätt som tillät oss att förtjänstfullt kunna jämföra svaren från de olika respondenterna, samtidigt som vi även måste kunna presentera empirin på ett lättbegripligt sätt för läsaren. Vi gjorde detta med hjälp av vad Strauss och Corbin benämner *öppen kodning*. Öppen kodning innebär att man bryter ner, studerar, jämför, konceptualiserar och kategoriserar data.⁴⁷

Charmaz beskriver kodning som följer:

Koder [...] fungerar som ett enkelt sätt att etikettera, åtskilja, sammanställa och organisera data.⁴⁸

Att åtskilja, sammanställa och organisera data är också det vi främst använt den öppna kodningen till. Genom att bryta ner all data och kategorisera både frågor och svar i fyra olika huvudkategorier (*problematiken vid värdenedgångsprövningar, revisorn och prognoser, tillvägagångssätt vid annan uppfattning, och framtidsbedömning i kristider*) kunde vi lättare jämföra våra data från samtliga intervjuer. Vi har också valt att presentera både empirin och analysen av empirin i dessa fyra kategorier i kapitel fyra, empiri och analys.

2.8 Kapitelsammanfattning

Vid undersökningen av revisorns roll vid nedskrivningar har vi använt oss av främst ett induktivt angreppssätt. För datainsamlingen har vi använt oss av en kvalitativ metod.

---

⁴⁷ Glaser & Strauss, *The discovery of grounded theory: strategies for qualitative research*, (1967)

⁴⁸ Charmaz, *The grounded theory Method: An explication and interpretation* (1983) s186

Endas primärdata har använts för denna undersökning. Det empiriska materialet har bestått av primärdata som inhämtats från tre auktoriserade eller godkända revisorer och en redovisningsspecialist. Vi använde oss av semistrukturerade intervjuer vid datainsamlingen, och respondenterna valdes ut med hjälp av ett bekvämlighetsurval.

Analysen av data har gjorts med utgångspunkt i Glaser & Strauss grundad teori. Vi har valt en analysmodell där vi både presenterar och analyserar resultaten i kapitel fyra, empiri och analys, efter fyra olika ämnesområden som vi arbetat fram under datainsamlingen.

3 Litteraturgenomgång

Litteraturgenomgången börjar med en kort inledning. Vi fortsätter sedan att redogöra för revisorns roll samt revisorns oberoende och dess betydelse för revisionen. Vi diskuterar även analysmodellen som är ett verktyg som hjälper revisorn att behålla sitt oberoende. Därefter följer avsnitt om information från företagsledningen, revisorns professionalism och revisorns yrkesetik som är grundläggande element i revisorns granskning av underlaget för värdenedgångsprövningen. Slutligen redogör vi för IAS 36 Nedskrivningar och de delar som utgör nyttjandevärdet. Dessa är bl.a. diskonteringsräntan, CAPM och WACC. Kapitlet avslutas med en kapitelsammanfattning.

3.1 Inledning

Revisorns uppgift vid värdenedgångsprövningar är att göra en bedömning av företagets värdering av sina tillgångar utifrån lagar, principer, rekommendationer och normer. Om företaget är börsnoterat innebär det att de ska tillämpa IAS 36, som innehåller regler om värdenedgångsprövning. IAS 36 innebär att revisorn måste granska företagets bedömningar om framtiden eftersom en värdenedgångsprövning bygger på företagets prognoser. Vid en värdenedgångsprövning förekommer ett samspel mellan revisorn och företaget där parterna ska enas om den värderingsbedömning som ligger till grund för värdenedgångsprövningen. Detta är inte alltid problemfritt och kan leda fram till delade åsikter mellan revisorn och företagsledningen. Regelverken, så som lagstiftningen, rekommendationerna eller analysmodellen finns därför till för att stödja revisorn i dennes ställningstaganden.

Genom att redogöra för revisorns roll i revisionsverksamheten, och för de olika lagar, yrkesetiska regler och andra bestämmelser, både formella och informella, som ligger till grund för revisorns arbete vid värdenedgångsprövningar hoppas vi kunna ge en rättvisande bild av hur revisorn tar till sig information och agerar i olika värdenedgångsprövningar- och nedskrivningssituationer.

3.2 Revisorns roll

3.2.1 Revisorn som granskare och rådgivare

En yrkesrevisor kan uppträda i olika roller. Den mest centrala är att utföra revisionsverksamhet enligt revisionslagen. Det innebär att revisorn granskar förvaltningen eller den ekonomiska informationen hos en klient och lämnar en rapport, en revisionsberättelse, om granskningen. Det förutsätts att rapporten kommer att användas även av andra personer eller grupper jämte uppdragsgivaren. Ett typexempel är lagstadgad revision i ett aktiebolag. Vid sådan här revisionsverksamhet får revisorn rollen som granskare.⁴⁹

Vid sidan av revisionen kan yrkesrevisorn också uppträda som rådgivare inom områden som har ett naturligt samband med revisionsverksamheten. Sådan verksamhet hänvisas oftast till som *fristående rådgivning*. I rollen som rådgivare styrs revisorns roll oftast av vad uppdragsgivaren anser sig behöva. I det fall den fristående rådgivningen riktar sig till klienter i revisionsverksamheten så finns det viktiga begränsningar för revisorns som följer lag och god sed. Rådgivningen får t.ex. inte innebära att revisorns självständighet och opartiskhet i revisionsverksamheten riskeras. Fristående rådgivning till uppdragsgivare som inte är klienter inom revisionsverksamheten kan i regel lämnas utan inskränkningar.⁵⁰

Att ge råd i anslutning till iakttagelser vid granskningen är så naturligt att det brukar anses ingå i revisionen. Även de som är mest kritiska till revisorns rådgivning i samband med revisionen brukar acceptera detta. I revisorslagens analysmodell undantar man till och med sådan "revisionsrådgivning" från de uppräknade hoten mot revisorns opartiskhet och självständighet. Genom sitt uppdrag får revisorn en insyn som få andra har. Han behöver inte så lång "startsträcka" som en utomstående konsult skulle behöva för att förstå de problem som ska lösas. Detta gör att revisorn ofta efterfrågas som en rådgivare eller ett "bollplank" av de företag som anlitat honom för revisionsverksamhet.⁵¹

---

⁴⁹ FAR Förlag, *Revision – En praktisk beskrivning* (2005)

⁵⁰ FAR Förlag, *Revision – En praktisk beskrivning* (2005)

⁵¹ FAR Förlag, *Revision – En praktisk beskrivning* (2005)

3.2.2 Revisorn som informatör

För personer med begränsad insyn i ett företag som av olika anledningar har ett intresse av företaget och söker information om, eller bekräftelse på, att företagsledningens agerande och redovisningsinformation är korrekt är det viktigt att kunna förlita sig på en tredje oberoende part. Genom denna tredje oberoende part kan intressenterna få redovisningsinformationens tillförlitlighet bekräftad. Detta underlättar beslutsfattandet och medför inga extra kostnader för informationssökning för intressenterna. Det är mer ekonomiskt effektivt att alla externa parter förlitar sig på en extern revisors arbete än att var och en utför samma arbete separat. Rollen som informatör är därför betydande både för revisorn och för de andra parterna, speciellt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.⁵²

3.3 Revisorns oberoende

Enligt den nya revisorslagen skall revisorn vara oberoende i sin yrkesutövning. I revisorslagen stadgas det att revisorn ska vara opartisk, självständig och objektiv⁵³. Detta innebär att revisorn vid revisionsuppdraget ska ta hänsyn till alla omständigheter som är av betydelse för uppdraget, men revisorn ska också kunna försäkra sig om att han inte influeras av förhållanden som inte är relevanta för uppdraget. Detta betyder att revisorn måste stå så fri gentemot klienten och andra intressenter att hans handlingsutrymme inte begränsas.⁵⁴

För att garantera att granskningen förblir objektiv har ett antal hinder mot revisorn lagstadgas. Ett exempel på ett sådant hinder är att revisorn inte får ha ett ekonomiskt självintresse, som t.ex. aktier i det bolag han granskar.⁵⁵

Att vara oberoende är en av de viktigaste egenskaperna som fordras av en revisor för att uppnå kvalitet i revisionen. Att ha ett oberoende förhållningssätt gentemot sin klient är en nödvändighet att ge

---

⁵² Fant, *Revisorns roll* (1994)

⁵³ 20 § RevL

⁵⁴ Westermark, *Bokföringslagen, revisionslagen, revisorslagen* (2005)

⁵⁵ Moberg, *Bolagsrevisorn* (2006)

trovärdighet åt den ekonomiska informationen som bolaget lämnar efter sig. Annars får revisorn svårt att genomföra en riskbedömning på ett objektivt sätt. Just därför är oberoendet en av revisionsyrkets hörnstenar.⁵⁶

Revisorns oberoende har alltid varit föremål för diskussioner och kritik och enligt FAR SRS är absolut oberoende inte möjligt så länge det förekommer ett samspel mellan människor⁵⁷. Att revisorns oberoende ifrågasatts så starkt under det senaste decenniet är ingen tillfällighet. I takt med att näringslivet blivit allt mer komplext, och uppkomsten av ett stort antal redovisningsskandaler de senaste åren har kraven på revisorn och revisionsbolagen ökat. Ett verktyg för att hjälpa revisorn att förbli oberoende och kunna utföra sitt arbete opartiskt och självständigt är analysmodellen.

3.3.1 Analysmodellen

Analysmodellen infördes 2002 tillsammans med den nya revisorslagen. Enligt den nya lagstiftningen ska revisorn själv analysera sin opartiskhet och självständighet i de olika revisionsuppdragen med hjälp av analysmodellen. Den svenska revisorslagen och dess förarbeten ger dock endast begränsad information och vägledning om hur modellen ska användas i praktiken. Detta har i sin tur fört med sig att utvecklingen och tolkningen av modellen lämnas öppen genom god revisorssed och praxis.⁵⁸

Analysmodellen är uppbyggd i tre olika steg; först identifierar man olika omständigheter som kan utgöra hot mot revisorns opartiskhet och självständighet. I steg två görs en bedömning om det med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet finns anledning att ifrågasätta revisorns förmåga eller vilja att avsluta uppdraget med opartiskhet och självständighet. I det tredje och sista steget sker all dokumentation av prövningen.⁵⁹

---

⁵⁶ Moberg, *Bolagsrevisorn* (2006)

⁵⁷ FAR SRS, *Samlingsvolymen (2008) Del 2*, FAR SRS yrkesetiska regler p.290.9

⁵⁸ FAR SRS, *FAR:s regler om revisorer och revision* (2002)

⁵⁹ FAR SRS, *FAR:s regler om revisorer och revision* (2002)

Steg ett i analysmodellen: Identifiering av förtroendskadliga förhållanden

En revisor ska inför varje nytt uppdrag eller ny omständighet pröva huruvida det föreligger förhållanden som kan utgöra jäv, eller som i övrigt kan rubba förtroendet för revisorns opartiskhet och självständighet. Revisorslagen nämner fem sådana omständigheter och identifierar dem som hot.⁶⁰

Egenintressehotet: En revisor eller någon i revisorsgruppen kan ha antingen ett direkt eller ett indirekt egenintresse i klientens verksamhet. Om detta är fallet så ska revisorn avböja uppdraget eller avsäga sig det⁶¹. Ett direkt intresse kan t.ex. vara en affärsmässig relation mellan klienten och revisorn. Ett exempel på ett indirekt intresse är när en närstående person till revisorn har en affärsmässig relation till klienten. På samma sätt som med det direkta intresset så ruckar det förtroendet för revisorns opartiskhet och självständighet. Analysmodellen nämner också att ett ekonomiskt beroendeförhållande mellan revisorns byrå och klienten också är ett egenintressehot. Ett sådant beroendeförhållande kan uppstå om byråns intäkter i form av t.ex. revisions- och -konsultarvoden från klienten utgör en betydande del av byråns totala intäkter.⁶²

Självgranskningshotet: Om revisorn vid rådgivning som inte utgör revisionsverksamhet har lämnat råd in en fråga som till någon del omfattas av granskningsuppdraget ska han avböja eller avsäga sig uppdraget⁶³. Med andra ord, revisorn har sedan tidigare på något sätt varit inblandade i och tagit ställning till det som ska granskas. Bland annat så lämnar revisorer ofta upplysningar om gällande regler och rekommendationer och svarar på hur dessa ska tillämpas. Detta är situationer som kan ge upphov till självgranskningshotet. Om det varit fråga om enklare rådgivning kan revisorn i vissa fall visa att det inte föreligger någon förtroenderisk genom interna kvalitetskontroller.⁶⁴

---

⁶⁰ 21 § RevL

⁶¹ 21 § 1a p RevL

⁶² FAR SRS, *Analysmodellen för prövning av revisorers opartiskhet och självständighet* (2005)

⁶³ 21 § 1b p RevL

⁶⁴ 21 § 1b p RevL

Partsställningshotet: Om revisorn uppträder eller har uppträtt till stöd för eller mot uppdragsgivarens ståndpunkt i någon rättslig eller ekonomisk angelägenhet så ska revisorn avböja eller avsäga sig uppdraget⁶⁵. Detta eftersom en partställning uppstår som gör att revisorns opartiskhet ifrågasätts. Ett exempel på en sådan situation är om revisorn företräder eller företrätt klienten som biträde i en skatteprocess. Det bör dock noteras att ett förhållande där revisorn bara vidarebefordrar uppgifter till skatteverket, eller ger klienten råd i skattefrågor inte räknas som ett partsställningshot.⁶⁶

Vänskapshotet: Ett vänskapshot anses föreligga när revisorn har en nära personlig relation till klienten eller hos någon i klientens ledning⁶⁷. Eftersom det finns risk för att revisorn är all för välvilligt inställd till klienten minskas förtroendet för revisorns opartiskhet och självständighet. En sådan situation kan uppstå om revisorn har utfört uppdrag åt klienten under många år.⁶⁸

Skrämselhotet: Med skrämselhot avses ett hot eller en påtryckning riktad mot revisorn med avsikt att inge obehag⁶⁹. Ett skrämselhot kan rubba både revisorns opartiskhet och självständighet.

Generalklausulen: För att fånga upp övriga förhållanden som inte nämns i de fem ovanstående hotsituationerna finns det en generalklausul. Denna säger att revisorns ska avböja eller avsäga sig alla de uppdrag där sådana förhållanden föreligger att revisorns opartiskhet eller självständighet på något sätt rubbas⁷⁰. Dessa förhållanden utvecklas och definieras av god redovisningsred⁷¹.

---

⁶⁵ 21 § 1c p RevL

⁶⁶ FAR SRS, *Analysmodellen för prövning av revisorers opartiskhet och självständighet* (2005)

⁶⁷ 21 § 1d p RevL

⁶⁸ 21 § 1d p RevL

⁶⁹ 21 § 1e p RevL

⁷⁰ 21 § 2 p RevL

⁷¹ FAR SRS, *Analysmodellen för prövning av revisorers opartiskhet och självständighet* (2005)

Steg 2 i analysmodellen: Eliminering av förtroendskadliga förhållanden

Även om de hotsituationer som nämns ovan föreligger behöver revisorn inte nödvändigtvis avböja eller avsäga sig uppdraget. Enligt lagstiftningen kan det i det enskilda fallet finnas särskilda omständigheter som medför att det inte finns anledning att ifrågasätta revisorns opartiskhet eller självständighet⁷². Om så ändå är fallet finns det också möjlighet att vidta särskilda motåtgärder som gör det möjligt att genomföra uppdraget utan att revisorns oberoende ifrågasätts. Vilka slags motåtgärder som finns eller kan vidtas nämns varken i lag eller i förarbeten. Dessa får istället prövas inom ramen för god revisorssed. Ett exempel på en motåtgärd är låta en revisor från en annan revisionsbyrå bedöma det granskningsarbete eller ställningstagande där en hotbild föreligger. Vid tveksamma situationer kan man begära förhandsbesked från Revisorsnämnden⁷³.

Om revisorn analyserat risken för bristande förtroende efter det att motåtgärderna vidtagits, och finner att det trots motåtgärderna finns anledning att misstro revisorns opartiskhet och självständighet är han skyldig att avböja eller avsäga sig uppdraget.⁷⁴

Steg 3 i analysmodellen: Dokumentation av analysen

Det tredje och sista steget i analysmodellen är av dokumentationsart. Revisorn har en skyldighet att dokumentera de överväganden han gjort under analysen. Dokumentationen bör innehålla upplysningar om varje förhållande som är av betydelse för modellens tillämpning. Det bör bl.a. framgå vilka förtroenderubbade omständigheter som identifierats och vilka åtgärder som gjorts för att neutralisera eventuella förtroende- eller självständighetshot. Dokumentation ska färdigställas senast när revisorn ger sitt utlåtande av granskningen.⁷⁵

3.3.2 Analysmodellens uppbyggnad

Nedan illustreras flödesschemat för analysmodellen.

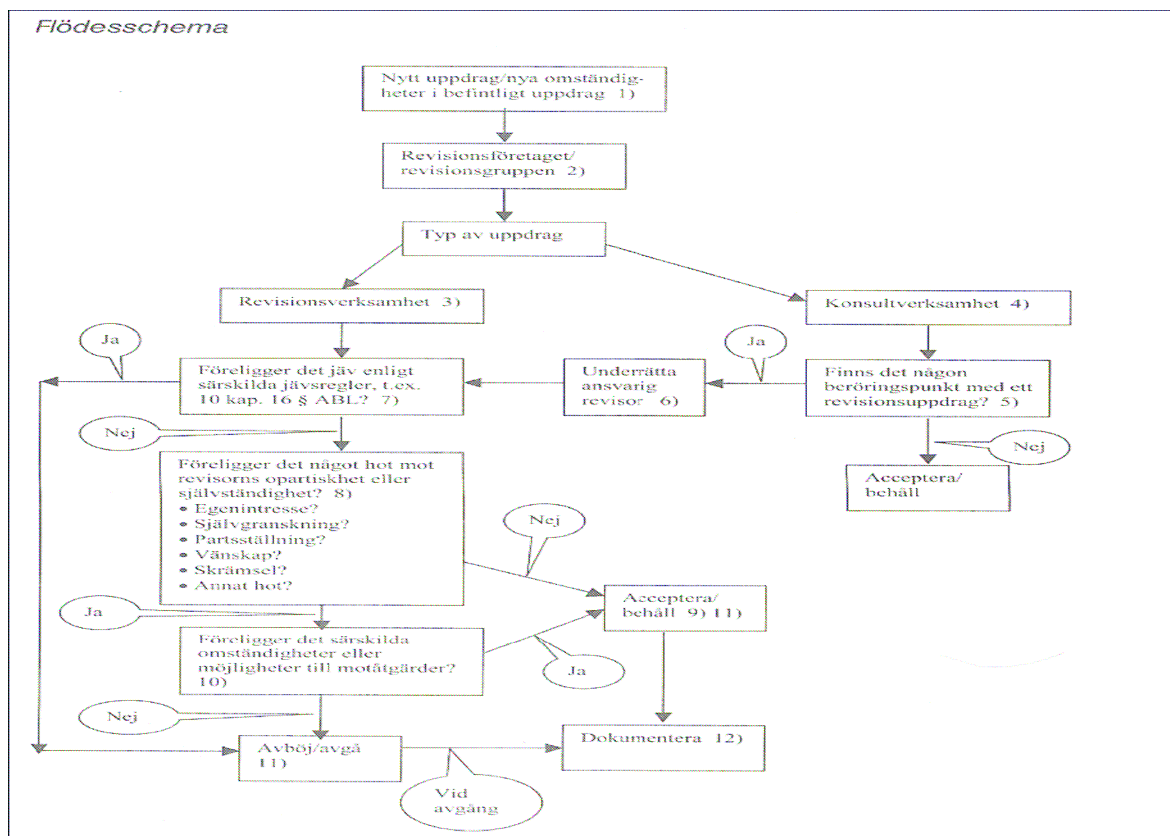
---

⁷² 21 § 2 st RevL

⁷³ Engerstedt & Strömqvist, *Revisorns opartiskhet och självständighet* (2003)

⁷⁴ FAR SRS, *Analysmodellen för prövning av revisorerers opartiskhet och självständighet* (2005)

⁷⁵ FAR SRS, *Analysmodellen för prövning av revisorerers opartiskhet och självständighet* (2005)

Figur 3.1 Analysmodellens flödesschema⁷⁶

Processen inleds med att ett nytt uppdrag accepteras eller en ny omständighet tillkommer ett pågående uppdrag. Efter att revisionsbyrån accepterat uppdraget bestämmer man vad för typ av uppdrag det är: ingår det i revisionsverksamheten eller konsultverksamheten? Om uppdraget går inom ramarna för konsultverksamheten och inte har någon inverkan på ett befintligt revisionsuppdrag kan det accepteras eller behållas. Uppdrag inom konsultverksamheten behöver heller inte enligt lag dokumenteras. Om det har inverkan på ett befintligt revisionsuppdrag ska den ansvariga revisorn underrättas och man måste fastställa om det föreligger jäv enligt reglerna i ABL måste revisorn avböja uppdraget eller avgå. Om uppdraget ligger inom ramarna för revisionsverksamheten och jäv inte föreligger görs en prövning mot de olika förhållandena som tas upp i 21 § RevL. Om det inte föreligger några hot mot revisorns opartiskhet eller självständighet kan uppdraget accepteras eller behållas. Om det föreligger några hot enligt 21 § RevL undersöker man om det föreligger

⁷⁶ FAR SRS, *Analysmodellen för prövning av revisorers opartiskhet och självständighet* (2005)

särskilda omständigheter eller möjligheter till motåtgärder. Om så är fallet kan uppdraget accepteras eller behållas. Om så inte är fallet måste revisorn avböja uppdraget eller avgå.⁷⁷

3.4 Information från företagsledningen

Under sitt uppdrag får revisorn en mängd information från företagsledningen. Representanter från företaget förser revisorn med material och uppgifter som kritiskt ska sorteras, granskas och bedömas. Informationens värde varierar beroende på vem som lämnat den och hur den har lämnats. Vid bedömningen av information kan enligt FAR SRS följande punkter tjäna som vägledning:

- Uppgifter från källor utanför företaget är av större värde än uppgifter från källor inom företaget.
- Uppgifter från företaget har större värde om den interna kontrollen är god.
- Uppgifter som revisorn erhållit direkt är av större värde än de som erhålls indirekt via företaget.
- Skriftliga uppgifter har större värde än muntliga.⁷⁸

Vid svårbedömda situationer där uppskattningen om framtida utveckling eller företagsledningens planer är avgörande, kan en bekräftelse från företagsledningen vara ett effektivt komplement till revisorn i dennes arbete. Ibland finns endast muntliga uppgifter att tillgå och det råder en viss osäkerhet om huruvida alla tillgångar och skulder ska beaktas. I sådana fall där verifiering inte kan uppnås fullt ut genom andra granskningsåtgärder kan revisorn till stor del bli beroende av företagsledningens bekräftelse. I sådana situationer är det viktigt att revisorn kommer ihåg att bekräftelsen från företagsledningen inte är en ersättning för annat underlag som revisorn förväntas ta del av, utan

---

⁷⁷ FAR SRS, *Analysmodellen för prövning av revisorers opartiskhet och självständighet* (2005)

⁷⁸ FAR SRS, *Samlingsvolymen 2008 Del 2*, RS 580

endast är ett komplement till övriga granskningsåtgärder. I andra fall är företagsledningens bekräftelse det enda underlaget som kan erhållas och detta medför givetvis svårigheter för revisorn.⁷⁹

De uppgifter som företagsledningen lämnar till revisorn muntligen ska dokumenteras av revisorn. I de fall där företagsledningens uppgifter utgör en väsentlig del av revisorns bedömningsunderlag rekommenderas det att revisorn begär en skriftlig bekräftelse. Till exempel kan revisorn begära ett brev från företagsledningen där de redogör för de uppgifter som har lämnats till revisorn, eller så skickar revisorn ett brev till företagsledningen där han redogör för de uppgifter som lämnats muntligen och sedan ber företagsledningen att bekräfta brevvets innehåll.⁸⁰

3.5 Revisorns professionalism

Revisorns professionalism är en annan viktig källa till hur revisorn bearbetar information, fattar beslut, och sedan handlar i olika situationer. Professionalismen styr revisorn i hans dagliga arbete på samma sätt som lagstiftningen eller de yrkesetiska reglerna. Professionalitet leder normalt sett till att man får prestige och därmed ökat inflytande och makt i samhället. Detta innebär att revisorskåren ofta hävdar sin professionalism.⁸¹

Paul Montagna definierar i sin studie av revisorskåren professionalism genom en serie av egenskaper. Yrkesgruppens professionalism ökar eller minskar sedan beroende på till vilken grad dessa egenskaper uppfylls⁸². De av Montagnas egenskaper som här är intressanta är de som är representativa för revisorskåren. De är enligt Montagna följande:

Samhälleliga värderingar, syftar på att gruppen har en gemensam uppfattning om sin roll i samhället, och man tror att professionen bidrar till

---

⁷⁹FAR SRS, *Samlingsvolymen 2008 Del 2*, RS 580

⁸⁰FSR SRS, *Samlingsvolymen 2008 Del 2*, RS 580

⁸¹ Artsberg, *Redovisningsteori - policy och - praxis* (2005)

⁸² Artsberg, *Redovisningsteori - policy och - praxis* (2005)

samhällets nytta. Några typiska attribut för grupper med denna egenskap är en formaliserad utbildningsprocess och en gemenskap kunskapsbas.⁸³

Licenser, i form av titlar som staten är myndig att dela ut är en annan egenskap som återfinns i revisorsprofessionen. Epitet som Godkänd eller Auktoriserad revisor är bevis på att man nått upp till en viss kunskapsnivå och fungerar som en säkerhetsställning av den ovan nämnda kunskapsbasen.⁸⁴

Personliga kvalifikationer, har betydelse för utövandet av yrket på ett professionellt sätt. Montagna menar att revisorns personliga egenskaper kan spela en avgörande roll för yrkesutövandet. Detta stöds av att revisorns personliga kvalifikationer gällande lämplighet är lagstadgade i revisorslagen. Bl.a. sägs det att revisorn ska vara redbar och i övrigt lämplig att utöva revisionsverksamhet.⁸⁵

Gemensamma etiska regler, är den egenskap som revisorerna själva tycker är den viktigaste egenskapen för deras profession⁸⁶. Detta har FAR SRS också tagit fasta på och formulerat ett eget yrkesetiskt regelverk⁸⁷. Regelverket berör integritet, objektivitet, opartiskhet, självständighet, tystnadsplikt, upplysningsplikt samt kompetens och yrkesutövning. Vikten av ett etiskt regelverk är särskilt stor i yrkesprofessioner som revisorer och läkare. Detta eftersom det individuella självbestämmandet i det löpande arbetet gör arbetet svårt att kontrollera utifrån och yrket dessutom är väldigt kunskapsintensivt, vilket försvårar övervakningen ytterligare⁸⁸.

Generellt sätt brukar man säga att revisorn baserar sina åsikter på professionella bedömningar som i sin tur ger trovärdighet och integritet till finansiella rapporter. När offentlighetens förtroende för revisorsprofessionen sviktar brukar staten ofta gå in och se igenom regelverken som omger revisorns arbete, snarare än att undersöka varför

---

⁸³ Artsberg, *Redovisningsteori - policy och - praxis* (2005)

⁸⁴ Artsberg, *Redovisningsteori - policy och - praxis* (2005)

⁸⁵ 4 § 6 p RevL

⁸⁶ Artsberg, *Redovisningsteori - policy och - praxis* (2005)

⁸⁷ FAR:s yrkesetiska regler, FAR:s samlingsvolym del 2 (2008)

⁸⁸ Erlingsdottir et al, *Att trola med kvalitetssäkring* (2006)

revisorerna inte agerade i enlighet med de yrkesetiska normer som finns. Ett exempel på detta är USA lagstiftande av Sarbanes-Oxley Act (SOX) som innebar nya hårdare regler för revisorsprofessionen, men knappast tog itu med avstampet från de yrkesetiska reglerna som var så tydligt i t.ex. enronskandalen.

Enligt Warming-Rasmussen och Windsor är revisorns roll även att skapa en trygghet för intressenter vid användandet av finansiella rapporter. De menar att revisorn ska skapa denna trygghet med hjälp av sina professionella bedömningar och det är när revisorn misslyckas med detta som staten går in och ökar regleringen⁸⁹.

Revisorns förmåga att göra rättvisande, opartiska, objektiva och rimliga bedömningar på ett självständigt sätt är ett av de utmärkande dragen för dennes professionella bedömningar. Detta görs antingen utifrån revisorns egna kunskaper och preferenser, eller hans sunda förnuft. Men hur påverkas revisorns bedömningsförmåga när han ställs inför etiska dilemman? Enligt tidigare studier påverkas revisorns resonemang kring moralfrågor av revisorns strävan att upprätthålla oberoendet⁹⁰.

3.6 Revisorns yrkesetik

Det blir allt vanligare att olika yrkesgrupper formulerar en egen yrkesetik för att lättare guida enskilda yrkesutövare och klargöra hur de skall bemöta olika känsliga situationer. En gemensam yrkeskodex är ett sätt att stärka samhörigheten inom yrkesgruppen samtidigt som man håller oseriös konkurrens utanför. Det blir också lättare för yrkesutövaren att veta vilka uppdrag som är tveksamma och som ligger i gråzonen mellan det lagliga och olagliga.⁹¹

Läkare, advokater och journalister har sedan länge haft kodifierade yrkesetiska regler. Under 2000-talet har även revisorerna arbetat fram och

---

⁸⁹ Warming-Rasmussen & Windsor, *Danish Evidence of Auditors' Level of Moral Reasoning and Predisposition to Provide Fair Judgments* (2003)

⁹⁰ Warming-Rasmussen & Windsor, *Danish Evidence of Auditors' Level of Moral Reasoning and Predisposition to Provide Fair Judgments* (2003)

⁹¹ Koskinen, L. *Vad är rätt? – Handbok i etik* (1995)

formulerat en egen professionell yrkesetik. När revisorslagen trädde i kraft år 2002 så var Sverige det första landet i EU med en nationell lag för revisorer och deras yrkesetik. Denna omarbetades sedan så att FAR:s yrkesetiska regler skulle stämma överrens med såväl EU:s utredningsarbeten som sen nya revisorslagen och det åttonde kapitlet i IAFIC:s yrkesetiska regler. Resultatet blev FAR:s nya yrkesetiska regler som trädde i kraft den 1 juli, 2003.⁹²

3.6.1 FAR SRS:s yrkesetiska regler

God yrkessed i Sverige och i de flesta andra länder bygger på ett större ramverk med förhållandevis få detaljföreskrifter. Vid tillämpningen av analysmodellen har FAR SRS medlemmar en skyldighet att beakta bestämmelserna i EG-rekommendationen och IFAC:s etiska regler. Detaljbestämmelserna från EG-rekommendationerna och IFAC:s etiska regler har inte inarbetats i FAR SRS yrkesetiska regler. Istället innerhåller de svenska reglerna hänvisningar till de internationella bestämmelserna. Första delen av FAR SRS:s yrkesetiska regler är en direktöversättning av avsnitt 290 Independence – Assurance Engagements från IFAC:s Code of Ethics for Professional Accountants⁹³. Den andra delen är en svensk version av EG-rekommendationen om revisorns oberoende i EU där rekommendationen påverkat utvecklingen av god yrkessed till den grad att bestämmelserna inte strider mot nationell lag eller rättspraxis⁹⁴. Den tredje delen, Svensk Yrkesetik, är normer av privaträttslig natur som formellt riktar sig till medlemmar i FAR SRS och vars syfte är att ge vägledning och hjälp i olika frågor som rör god yrkessed⁹⁵. Tillsammans bildar de tre delarna en viktig grundsten för revisorns handlande vid värdenedgångsprövningar, där de fungerar som moraliska kompasser och ledsagare.

3.7 IAS 36 Nedskrivningar

Från och med 2005 skall svenska företag som är noterade på en reglerad marknad tillämpa reglerna enligt IFRS 3 i sin koncernredovisning.

---

⁹² FAR SRS, *Samlingsvolymen 2008 Del 2*, FAR SRS yrkesetiska regler

⁹³ FAR SRS, *Samlingsvolymen 2008 del 2*, FAR SRS yrkesetiska regler

⁹⁴ FAR SRS, *Samlingsvolymen 2008 Del 2*, FAR SRS yrkesetiska regler

⁹⁵ FAR SRS, *Samlingsvolymen 2008 Del 2*, FAR SRS yrkesetiska regler

Införandet av IFRS 3 har inneburit förändringar ibland annat IAS 36, Nedskrivningar. En av förändringarna är att goodwill inte längre skall skrivas av, vilket det gjorts tidigare över vanligtvis 20 år. Istället skall goodwill varje år testas för att se ifall det föreligger ett nedskrivningsbehov. Goodwill kan komma att testas för nedskrivning mer än en gång per år ifall det förekommer indikationer under året som tyder på att goodwill skulle behövas skrivas ner. Även andra tillgångar ska värdenedgångsprövas om det förekommer indikationer på att tillgången behöver skrivas ner.⁹⁶

Enligt IAS 36, Nedskrivningar ska en tillgång skrivas ner när det redovisade värdet överstiger återvinningsvärdet. Återvinningsvärdet utgörs av det högsta av tillgångens verkliga värde minus försäljningskostnader och nyttjandevärdet. Därmed speglar återvinningsvärdet det högsta värdet företaget kan erhålla från tillgången antingen genom att sälja den eller genom att använda den.⁹⁷

3.7.1 Kassagenerande enhet

Ofta är det stora problem att bestämma vilka framtida kassaflöden en tillgång kommer att inbringa. Företag tror ofta att de kan göra bra prognoser över framtida kassaflöden för hela företaget men det är svårt att härleda hur mycket en specifik tillgång bidrar till det totala kassaflödet. Problemet löser sig genom att företagen beräknar kassaflödena för den kassagenererande enheten till vilken tillgången hör. En kassagenererande enhet är den minsta grupp av tillgångar som kan identifieras för att ge inbetalningar utan att vara beroende av andra tillgångar för uppbringa inbetalningen. Återvinningsvärdet beräknas då för hela den kassagenererande enheten och jämförs med det redovisade värdet för den kassagenererande enheten för att bestämma om det föreligger ett nedskrivningsbehov. Återvinningsvärdet utgörs som tidigare nämnts av det högsta av tillgångens verkliga värde minus försäljningskostnader och

---

⁹⁶ Ernst & Young, *Guide till IFRS 3 – rörelseförvärv* (2007)

⁹⁷ Smith, *Redovisningens språk* (2006)

nyttjandevärdet.⁹⁸ Hur verkligt värde och nyttjandevärde beräknas beskrivs nedan.

3.7.2 Verkligt värde minus försäljningskostnader

Det bästa uttrycket för det verkliga värdet är om ett bindande avtal redan har ingåtts. Det innebär dock att företaget redan måste ha förbundit sig att sälja tillgången vilket är sällsynt förekommande. Ett annat sätt att uttrycka det verkliga värdet är att det ska spegla marknadens värdering av tillgången. Saknas därför bindande avtal skall det verkliga värdet sägas vara marknadspriset om tillgången omsätts på en aktiv marknad. Annars skall det verkliga värdet utgöras av det pris som kan uppnås av två parter på armslängds avstånd.⁹⁹ När värdet är fastställt skall avdrag göras för kostnader vid försäljningen¹⁰⁰.

Ofta finns det inte en aktiv marknad för tillgången i fråga vilket kan göra det svårt, och ibland omöjligt att bestämma verkligt värde.¹⁰¹

3.7.3 Nyttjandevärde

Nyttjandevärdet beräknas genom att uppskatta framtida kassaflöden och sedan diskontera dessa kassaflöden med en lämplig diskonteringsränta. Företagsledningen skall uppskatta de framtida kassaflödena med hjälp av budgetar och prognoser. Uppskattningarna av de framtida kassaflödena skall ske högst fem år framåt i tiden. Därefter skall kassaflödena antas vara konstanta eller avtagande. Att ha växande kassaflöden efter denna period får endast ske om det särskilt kan berättigas.¹⁰² Kassaflödena får dock normalt inte vara högre än den för branschen långsiktiga tillväxttakten. Anledningen till att företag endast får uppskatta kassaflöden fem år fram i tiden beror på att det är svårt att förutspå framtiden bortom denna tid.¹⁰³ Ett företag kan få använda prognoser som sträcker sig längre

---

⁹⁸ Smith, *Redovisningens språk* (2006)

⁹⁹ Smith, *Redovisningens språk* (2006)

¹⁰⁰ IAS 36 Nedskrivningar, p 6.

¹⁰¹ Deloitte, *A guide to IFRS 3* (2004)

¹⁰² Deloitte, *A guide to IFRS 3* (2004)

¹⁰³ Smith, *Redovisningens språk* (2006)

än fem år, men då krävs det historiska data som pekar på att företaget tidigare varit duktiga på att prognostisera så långt fram i tiden.¹⁰⁴

Nyttjandevärdet utgörs i huvudsak av två delar som måste beräknas för att få fram värdet: diskonteringsräntan samt bestämmandet av framtida kassaflöden. Vid en beräkning av såväl diskonteringsräntan som bestämmandet av framtida kassaflöden måste ett antal subjektiva antaganden göras, vilket gör att nyttjandevärdet omgärdas av subjektivitet.¹⁰⁵ Nedan följer hur nyttjandevärdets delar fastställs.

3.8 Fastställande av diskonteringsräntan

Diskonteringsräntan (även kallad kalkylräntan) är ett kritiskt moment i en värderingsmodell. Även till synes ganska små skillnader i diskonteringsräntan kan ge upphov till stora skillnader i utfallet.¹⁰⁶ En av de mer subjektiva delarna i beräkning av nyttjandevärdet är bestämmande av kalkylräntan¹⁰⁷.

Avkastningskrav används stundom synonymt med diskonteringsränta eftersom diskonteringsräntan skall återspegla långivarnas och aktieägarnas avkastningskrav. Avkastningskravet består av två delar: den riskfria avkastningen och en riskpremie. Den riskfria räntan är densamma för både långgivare och aktieägare och är en kompensation för uppskjuten konsumtion, enligt principen om pengars tidsvärde. Diskonteringsräntan innefattar även en riskpremie, och riskpremien är olika för långgivare och aktieägare. Långivarnas avkastningskrav är lägre än aktieägarnas eftersom långgivarna ofta är prioriterade fordringsägare vid en konkurs. Avkastningskravet för långgivarna sammanfaller ofta med företagets räntekostnader. Aktieägarnas avkastningskrav är större än

---

¹⁰⁴ Deloitte, *A guide to IFRS 3* (2004)

¹⁰⁵ Deloitte, *A guide to IFRS 3* (2004)

¹⁰⁶ Nilsson, Isaksson & Martikainen, *Företagsvärdering med fundamental analys* (2002)

¹⁰⁷ Deloitte, *A guide to IFRS 3* (2004)

långgivarnas eftersom de skall kompenseras för den högre risk de tar när de investerar i företaget.¹⁰⁸

Att avkastningskravet skall bestämma diskonteringsräntan återfinns i IAS 36. Där nämns att diskonteringsfaktorn utgörs av marknadsmässiga bedömningar av pengars tidsvärde samt risk. Vidare nämns att diskonteringsfaktorn skall sammanfalla med en investerares avkastningskrav för den aktuella tillgången.¹⁰⁹

För att bestämma ett företags diskonteringsränta, givet att den skall vara avkastningskravet, krävs det att avkastningskraven för företagets långgivare och aktieägare beräknas. Eftersom långgivare och aktieägare har olika riskpremie och därmed skilda avkastningskrav måste deras avkastningskrav beräknas var för sig.¹¹⁰ En metod för att beräkna aktieägarnas avkastningskrav är modellen CAPM (Capital Asset Pricing Model).

3.8.1 CAPM

I en bilaga till IAS 36 nämns att CAPM är en fungerande modell för att beräkna aktieägarnas avkastningskrav¹¹¹. CAPM är en modell som tar hänsyn till risk och utgår ifrån att det finns ett linjärt samband mellan förväntad avkastning och risk¹¹². Detta illustreras i figuren nedan.

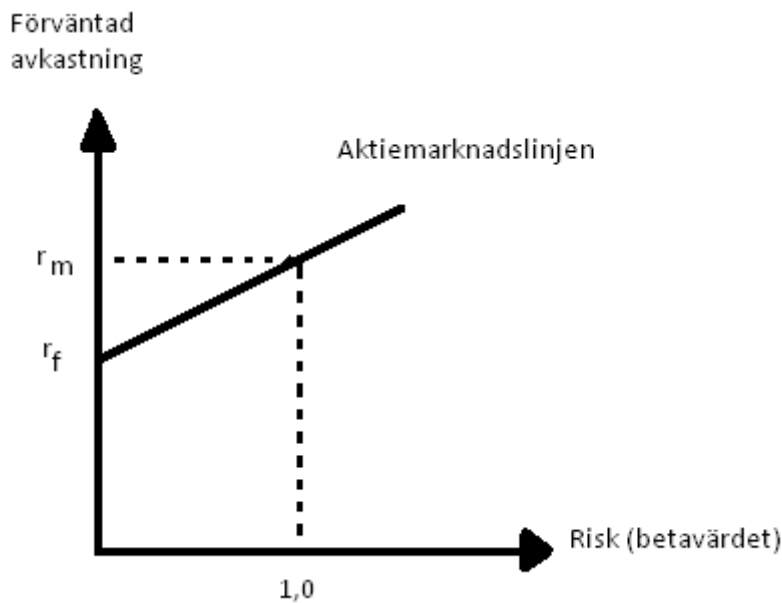
¹⁰⁸ Nilsson, Isaksson & Martikainen, *Företagsvärdering med fundamental analys* (2002)

¹⁰⁹ IAS 36 Nedskrivningar, p 55f.

¹¹⁰ Nilsson, Isaksson & Martikainen, *Företagsvärdering med fundamental analys* (2002)

¹¹¹ IAS 36 Nedskrivningar, p A 17.

¹¹² Nilsson, Isaksson & Martikainen, *Företagsvärdering med fundamental analys* (2002)

$$r_e = r_f + \beta (r_m - r_f)$$

r_e = Förväntad avkastning

r_f = Riskfri ränta

β = Betavärdet

r_m = Marknadsportföljens avkastning

Figur 3.2 Aktiemarknadslinjen enligt Nilsson et al.¹¹³

För att beräkna CAPM krävs således information om tre parametrar: den riskfria räntan, marknadsportföljens avkastning samt risken (betavärdet). Av de tre får den riskfria räntan sägas vara den enklaste att bestämma, då den vanligtvis är densamma som räntan på ett räntebärande statspapper med kort eller lång löptid.¹¹⁴

Marknadsportföljen skall spegla en tillgång med genomsnittlig risk på marknaden, exempelvis marknads aktieindex. Som hjälp för att beräkna marknadsportföljens avkastning kan riskpremien beräknas, eftersom riskpremien adderat med den riskfria räntan blir marknadsportföljens avkastning. Riskpremien är skillnaden mellan marknadsportföljens avkastning och den riskfria räntan, och således den premie en investerare kräver för att investera i en aktie med genomsnittlig

¹¹³ Nilsson, Isaksson & Martikainen, *Företagsvärdering med fundamental analys* (2002)

¹¹⁴ Nilsson, Isaksson & Martikainen, *Företagsvärdering med fundamental analys* (2002)

risk, det vill säga marknadsportföljen. Riskpremien kan bestämmas på tre olika sätt men den vanligaste är att beräkna riskpremien utifrån historiska data. Därmed blir inte heller riskpremien något större problem för företagen att beräkna.¹¹⁵

Däremot är det svårare för ett företag att beräkna betavärdet. Betavärdet fungerar som så att det har värdet noll vid en riskfri investering och värdet ett för investering med genomsnittlig risk. Ett värde mellan noll och ett innebär därmed att investeringen har en risk som är lägre än genomsnittet. Ett betavärde högre än ett, indikerar således en risk som är högre än genomsnittet.¹¹⁶

Det linjära sambandet i CAPM mellan förväntad avkastning och risk säger därför att högre betavärde och därmed högre risk gör att en investerare kräver högre avkastning. Det som bestämmer ett företags betavärde är vilken typ av produkt eller tjänst som företaget säljer. Även företagets rörelserisk och finansiella risk påverkar dess betavärde. Ett flertal affärstidningar och företag publicerar skattningar av betavärden för olika branscher vilket kan underlätta för företag att erhålla ett betavärde för sitt företag.¹¹⁷

3.8.2 Kritik mot CAPM

CAPM är en vanlig metod för att beräkna aktieägarnas avkastningskrav i svenska företag men bland såväl forskare som praktiker utsätts den för kritik. Kritiken består bland annat i att modellen baseras på orealistiska antaganden, exempelvis att alla investerare skulle ha samma förväntningar på avkastning och risk. Att investerare skulle ha homogena förväntningar är dock inte realistiskt att anta. En annan kritik som riktas mot CAPM är problematiken att bestämma dess olika parametrar och då främst skattningen av betavärdet. Det vanligaste sättet för företag att få fram betavärdet för sitt företag är genom historiska data och detta leder ofta till ett felaktigt betavärde. Som nämndes ovan bygger CAPM på ett

---

¹¹⁵ Nilsson, Isaksson & Martikainen, *Företagsvärdering med fundamental analys* (2002)

¹¹⁶ Nilsson, Isaksson & Martikainen, *Företagsvärdering med fundamental analys* (2002)

¹¹⁷ Nilsson, Isaksson & Martikainen, *Företagsvärdering med fundamental analys* (2002)

linjärt samband mellan avkastning och risk. Omfattande forskning visar dock att sambandet mellan betavärdet och avkastning är svagt. Trots kritiken som riktas mot CAPM så visar en undersökning att så många som två tredjedelar av aktörerna på den svenska marknaden använder CAPM.¹¹⁸

3.8.3 WACC

Genom att använda modellen WACC (Weighted Average Cost of Capital) kan företagets genomsnittliga kapitalkostnad beräknas. Detta leder således fram till företagets diskonteringsränta eftersom den sammanfaller med företagets genomsnittliga kapitalkostnad.¹¹⁹

För att beräkna ett företags WACC krävs att man vet aktieägarnas avkastningskrav samt långivarnas avkastningskrav. Ovan beskrevs hur aktieägarnas avkastningskrav beräknas med hjälp av CAPM. Vidare krävs då att veta kostnaden för främmande kapital. Kostnaden för det främmande kapitalet bestäms främst genom det allmänna ränteläget. Företagets riskprofil kan sedan påverka den aktuella räntan som företaget får betala. Genom att högre riskprofil får företaget betala en högre ränta, detta blir då långgivarens riskpremie.¹²⁰

WACC beräknas genom en sammanvägning av ersättningen för kapital från aktieägare och långgivare. Därför måste företaget även veta relationen mellan eget kapital och främmande kapital. Formeln ges nedan.

$$r_{WACC} = r_s \cdot (1-t) \cdot (S/(S+E)) + r_e \cdot (E/(S+E))$$

r_{WACC} = Genomsnittlig kapitalkostnad

r_s = Kostnad för skulder (långivarnas avkastningskrav)

t = Skattesats

---

¹¹⁸ Nilsson, Isaksson & Martikainen, *Företagsvärdering med fundamental analys* (2002)

¹¹⁹ Greve, Jan, *Modeller för finansiell planering och analys* (2003)

¹²⁰ Nilsson, Isaksson & Martikainen, *Företagsvärdering med fundamental analys* (2002)

r_e	= Kostnad för eget kapital (aktieägarnas avkastningskrav)
S	= Marknadsvärde på skulder
E	= Marknadsvärde på eget kapital ¹²¹

Att bestämma ett företags diskonteringsränta med hjälp av WACC är förenat med vissa problem. Ofta beräknas WACC utifrån företags balans- och resultaträkningar vilket gör att diskonteringsräntan blir beroende av redovisningsregler. Detta kan leda till att diskonteringsräntan kommer att avvika kraftigt ifrån företagets egentliga kapitalkostnad. Därför finns det en risk att den beräknade diskonteringsräntan blir felaktig.¹²²

3.9 Kassaflöden

Det första steget för att beräkna ett företags kassaflöde består i att beräkna årets kassaflöde utifrån årets vinst. Eftersom resultaträkningens vinstmätt är uträknad med periodiserad redovisning måste dock vinsten justeras för att kassaflödet ska kunna erhållas. Detta görs genom att justera för poster som är resultatpåverkande men inte likviditetspåverkande, samt för investeringar.¹²³

Årets kassaflöde ligger sedan till grund för bestämmande av framtida kassaflöden. Eftersom kassaflödesberäkningen utgår från redovisningen är det av stor vikt att denna inte är felaktig då det kan ge upphov till stora fel i fastställandet av kassaflödet. Redovisningsanalysen har således en stor betydelse för att upptäcka eventuella felkällor som exempelvis jämförelsestörande poster. Redan vid bestämmandet av årets kassaflöde finns det följaktligen en risk att ett felaktigt kassaflöde beräknas.¹²⁴

Nästa steg för företaget är att beräkna hur mycket investeringar i anläggningstillgångar som krävs för att skapa den framtida tillväxten.

---

¹²¹ Nilsson, Isaksson & Martikainen, *Företagsvärdering med fundamental analys* (2002)

¹²² Greve, Jan, *Modeller för finansiell planering och analys* (2003)

¹²³ Nilsson, Isaksson & Martikainen, *Företagsvärdering med fundamental analys* (2002)

¹²⁴ Nilsson, Isaksson & Martikainen, *Företagsvärdering med fundamental analys* (2002)

Utöver investeringar i anläggningstillgångar måste företaget även beakta investeringar i rörelsekapital. Detta beror på att ett företag i princip inte kan uppnå ökad tillväxt utan ökat rörelsekapital.¹²⁵

Enligt IAS 36 ska framtida kassaflöden beräknas genom rimliga och verifierbara antaganden och återspegla företagsledningens bästa bedömning av framtiden. Vidare skall kassaflödena beräknas på företagsledningens senaste prognoser och budgetar. Dock skall inte framtida kassaflöden som kan väntas uppkomma till följd av framtida omstruktureringar eller förbättringar av tillgångens prestanda tas med i värdenedgångsprövningen. Utan kassaflöden ska beräknas utifrån tillgången i dess befintliga skick. Därför ska investeringar som härrör till att hålla tillgången i dess befintliga skick tas med i kassaflödena.¹²⁶ Att avgöra vilka investeringar som väntas förbättra en tillgång och vilka investeringar som enbart är tänkta för att behålla tillgången i dess befintliga skick är inte alltid helt enkelt.¹²⁷

Som tidigare nämnts ska endast kassaflöden för de fem kommande åren beräknas eftersom det kan vara svårt att på ett tillförlitligt sätt beräkna kassaflöden efter denna period. Längre period än fem år får endast användas om företagsledningen kan presentera goda skäl för att använda en längre period. Efter fem år ska företaget beräkna de återstående kassaflödena med en tillväxtfaktor som ska vara konstant eller avtagande. Enbart vid goda skäl får en ökande tillväxttakt användas, dock inte högre tillväxttakt än en den som gäller för företagets produkter eller för den bransch i vilken företaget är verksam.¹²⁸

3.10 Kapitelsammanfattning

I inledning av kapitlet konstaterades att revisorns uppgift vid värdenedgångsprövningar är att göra en bedömning av företagets värdering av sina tillgångar utifrån lagar, principer, rekommendationer

---

¹²⁵ Nilsson, Isaksson & Martikainen, *Företagsvärdering med fundamental analys* (2002)

¹²⁶ IAS 36 Nedskrivningar, p 33.

¹²⁷ Smith, *Redovisningens språk* (2006)

¹²⁸ IAS 36 Nedskrivningar, p 33.

och normer. Om företaget är börsnoterat innebär det att de ska tillämpa IAS 36, som innehåller regler om värdenedgångsprövning. Vi konstaterade också att yrkesrevisorn kan uppträda i flera roller där den mest central är att utföra revisionsverksamhet enligt revisionslagen. Andra roller kan vara de av en granskare eller informatör.

Enligt den nya revisorslagen skall revisorn vara oberoende i sin yrkesutövning. I revisorlagen stadgas det att revisorn ska vara opartisk, självständig och objektiv. Detta innebär att revisorn vid revisionsuppdraget ska ta hänsyn till alla omständigheter som är av betydelse för uppdraget, samt kunna försäkra sig om att han inte influeras av förhållanden som inte är relevanta för uppdraget. Att vara oberoende är en av de viktigaste egenskaperna som fordras av en revisor för att uppnå kvalitet i revisionen.

Analysmodellen är ett verktyg som hjälper revisorn att behålla sitt oberoende. Den infördes år 2002 med den nya revisorslagen och enligt den nya lagstiftningen ska revisorn själv analysera sin opartiskhet och självständighet i de olika revisionsuppdragen med hjälp av analysmodellen.

Analysmodellen är uppbyggd i tre olika steg där man först identifierar olika omständigheter som kan utgöra hot mot revisorns opartiskhet och självständighet. I nästa steg görs en bedömning om det med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet finns anledning att ifrågasätta revisorns förmåga eller vilja att avsluta uppdraget med opartiskhet och självständighet. I det tredje och sista steget sker all dokumentation av prövningen.

Vidare så diskuterades även informationen från företagsledningen och vikten av att revisorn alltid kritiskt granskar och bedömer denna. FAR SRS har här listat ett antal punkter som kan tjäna som vägledning för revisorn. Bland annat så är information från externa källor av större värde än information från källor inom företaget.

En annan viktig källa till hur revisorn bearbetar information och handlar i olika situationer är revisorns professionalism. Professionalismen leder normalt sett till att revisorn får prestige och därmed ökat inflytande och

makt i samhället. Enligt Warming-Rasmussen och Windsor är revisorns roll att skapa en trygghet för intressenter vid användandet av finansiella rapporter, och revisorn skapar denna trygghet med hjälp av sina professionella bedömningar.

Enligt IAS 36 ska ett företag skriva ner en tillgång när det redovisade värdet överstiger återvinningsvärdet. Återvinningsvärdet utgörs av det högsta av tillgångens verkliga värde minus försäljningskostnader och nyttjandevärdet. I bestämmandet av nyttjandevärdet görs ett antal subjektiva antaganden eftersom nyttjandevärdet beräknas genom fastställande av diskonteringsräntan och framtida kassaflöden.

De modeller som används för att räkna ut diskonteringsräntan, CAPM och WACC, bygger båda på subjektiva antaganden och har också visat sig svåra att använda i praktiken. Detta innebär således svårigheter för företagen när de ska göra en värdenedgångsprövning eftersom de måste bemästra dessa modeller samt göra subjektiva bedömningar om framtiden. Detta sammantaget gör att det finns en risk för att företagens värdenedgångsprövningar inte beräknas korrekt.

4 Empiri och analys

I detta kapitel redogörs för undersökningens empiri och analys. För att lättare kunna skilja på vad som är empiri och vad som är analys har vi valt att först presentera empirin för ett ämnesområde under en rubrik och sedan analysera samtliga frågor inom det ämnesområdet i en egen underrubrik. Genom att dela upp empirin och analysen i flera mindre avsnitt hoppas vi ha underlättat för läsaren att följa med i redovisningen av empirin och analysen.

4.1 Inledning

Vi presentera här empirin från vår undersökning tillsammans med analysen. Detta för att vi tycker att det blir enklare för läsaren att följa med i resultatredovisningen och analysen om de står tillsammans. Samtidigt så får kapitlet en bra struktur. Vidare vill vi undvika den

upprepning som lätt sker när man först redovisar empirin i ett kapitel och sedan upprepar den i ett annat kapitel med analysen. Vi redovisar först empirin för varje ämnesområde för att sedan göra en analys av den, innan vi går över till nästa ämnesområde. Vi har också valt att kalla de olika respondenterna för A, B, C och D i texten för att undvika att ordet respondent används överdrivet mycket.

4.2 Respondenter

Vid intervjuerna lovade vi respondenterna att deras svar skulle anonymiseras vilket gjort att vi kallar dem för respondent A, B, C och D. Vi vill dock ändå presentera var de jobbar och vilken position de har eftersom detta har betydelse för uppsatsens tillförlitlighet. Detta gör vi på ett sätt som ändå håller respondenterna anonyma.

Våra respondenter jobbar på följande revisionsbyråer som nämns i bokstavsordning; Deloitte, KPMG, SET Revision KB, samt Öhrlings PricewaterhouseCoopers.

A är auktoriserad revisor och dessutom delägare och kontorschef på sin revisionsbyrå i Malmö. B är den av respondenterna som inte är en revisor utan en redovisningsspecialist. Ett av hans huvudområde är just värdenedgångsprövningar och nedskrivningar. Även B jobbar för sin revisionsbyrå i Malmö. C är den enda som har sin arbetsplats i Lund. Han är godkänd revisor och kontorschef. D är auktoriserad revisor och arbetar på en revisionsbyrå i Malmö. Samtliga respondenter har erfarenhet av värdenedgångsprövningar och nedskrivningar.

När vi nedan syftar tillbaka till respondenten väljer vi att göra det genom att skriva han eller honom. Detta gör vi för att slippa skriva ut han/hon eller honom/henne i texten.

4.3 Problematiken vid värdenedgångsprövningar

Hur går Ni till väga när Ni granskar en värdenedgångsprövning?

D menar att det första man gör när man inleder en revision är att göra en översiktlig genomgång, en "business analysis framework". I denna fastställs

vilket regelverk som är aktuellt för företaget, vilken bransch och omvärld företaget befinner sig i med mera. Detta görs för att skaffa sig kunskap om företaget, vilket gör att revisorn redan har mycket givet när han senare ska granska en värdenedgångsprövning. Exempelvis vilka risker som företaget utsätts för. D menar också att det är viktigt att kontrollera att prognoserna är förankrade i styrelsen eftersom det trots allt är styrelsen som ska skriva under i slutändan. Därefter menar D att man går in mer på detaljer och tittar på företagets rutiner för att upprätta prognoser och även om företaget varit duktiga på att upprätta prognoser tidigare. Tillväxttakten är ett exempel som man kan granska men framförallt görs en rimlighetsbedömning enligt D. Efter rimlighetsbedömningen "prickar man ju in lite siffror här och var" som han uttrycker det.

C anser också att granskningen sker främst genom en rimlighetsbedömning. Exempelvis får rimligheten i diskonteringsräntan bedömas utifrån antaganden om ägarnas avkastningskrav och de faktiska låneräntorna. Han granskar också företagets historik vad gäller att upprätta prognoser för att se hur bra företaget är på att göra prognoser. Vidare menar han att det är viktigt att känna till företagets verksamhet och att en stor del av arbetet ligger i att intervjua företagsledningen för att skapa en förståelse för verksamheten och branschen. C framhäver också att mycket av de data som granskas är uppskattningar om framtiden.

En annan viktig sak är vilken modell företaget använder menar B. Noggrannheten i modellen kan spela stor roll. T.ex. har han själv två olika typer av modeller som han brukar använda, en lite enklare och en lite mer noggrann. Exempelvis läggs kassaflöden i mitten av månaden i den noggrannare modellen istället för i slutet av månaden som i den enklare, tillsynes ganska små skillnader. B menar dock att även om man "stoppas i samma siffror" i de båda modellerna så slår utfallet på ca tio procent. Detta är ett exempel han brukar nämna för sina klienter som en väckarklocka för hur viktig modellen är vid en värdenedgångsprövning. Är modellen som företaget använder alltför avancerad kan det vara svårt för revisorn att granska den. Då skickas ärendet till en specialiserad

avdelning där "excel-nördar" får granska modellen. Granskningen är en helhetsbedömning där man även gör djupdykningar i särskilda parametrar menar B.

Utöver vad som redan nämnts ovan om hur en revisor granskar en värdenedgångsprövning framhävde A att det är företaget som kommer med materialet som revisorn sedan ifrågasätter. Visar företaget på en viss tillväxttakt så kommer revisorn att kräva att företaget kan styrka den siffran med hjälp av dokumentation. Den bedömda tillväxttakten av företaget kan sedan ytterligare kontrolleras gentemot hur finansanalytiker bedömer framtiden för den bransch företaget befinner sig i. A försöker också sammanlänka budgetar och affärsplanen med de prognoser som företaget upprättat.

Hur uppfattar Du revisorns roll vid ett beslut om en värdenedgångsprövning?

Respondenterna är noga med att påpeka att revisorn aldrig är den som fattar beslut om en nedskrivning utan det är alltid företaget som måste göra det. Revisorn granskar enbart de underlag som företaget presenterar. A menar att visst händer det att företaget ringer och bollar frågor med revisorn angående en nedskrivning, men att revisorn aldrig får berätta hur företaget ska agera. Han menar att det är väldigt viktigt att revisorn ser upp med gränserna i sådana situationer. I övrigt är det revisorns uppgift att se till att det blir så rätt som möjligt, anser han.

Även om en revisor aldrig ska fatta beslut om en nedskrivning så kan revisorn påpeka för företaget att en nedskrivning måste göras om företaget ignorerar detta, menar C. Skulle företaget ändå inte göra en värdenedgångsprövning med rimliga värden så resulterar det i värsta fall i en oren revisionsberättelse.

Revisorns roll blir som mest betydelsefull när företaget och revisorn har olika uppfattningar, anser D. (Detta att diskuteras vidare längre fram i uppsatsen.)

Vilka åtgärder vidtar Ni för att fastställa att företagets prognoser är tillförlitliga?

Samtliga respondenter granskar hur duktiga företaget varit under tidigare år på att upprätta prognoser. Respondenter är eniga om att om företaget varit historiskt bra på att upprätta prognoser så ökar det tillförlitligheten i deras uträkningar. D framhäver också vikten av att företaget har bra rutiner för att upprätta prognoser, då goda rutiner också ökar tillförlitligheten i prognoserna.

Respondenterna menar också att granskningen blir hårdare ifall företaget avviker från marknadens förväntningar. Skulle företaget redovisa tillväxt som klart överstiger marknadens förväntningar krävs det att de lägger fram goda argument för att just deras företag kommer gå bättre än övriga marknaden.

B vill gärna också göra en känslighetsanalys där han "skruvar lite på parametrarna för att se vad som händer". C letar efter siffror som sticker ut. Han jämför de prognostiserade siffrorna med historiska siffror och letar efter avvikelser. Hittar han någon avvikelse så kräver han en förklaring av företaget.

A påpekar att det är företaget som ska förse revisorn med underlag som stödjer de prognoser som företaget upprättat. Kan då företaget redovisa externa källor som underlag så väger det tungt. Vidare menar han att utvecklingsföretag kan vara särskilt svåra att granska eftersom det är svårt att uppskatta uppfinningars framtida värden, speciellt då det inte finns liknande produkter på marknaden. "Vad ska man då jämföra med? Då får man förlita sig på sitt sunda förnuft, det är jättesvårt", anser A.

Vad tycker Du är de huvudsakliga problemen med värdenedgångsprövningar?

Det finns två huvudsakliga problem vid en granskning av värdenedgångsprövningar enligt respondenterna. Det ena problemet är att bestämma företagets WACC. A menar att den är svår att bestämma och att om man endast "skruvar allting en aning" åt samma håll så får det

enorma effekter. B menar att det kan se lätt ut att granska ett företags WACC men att det i själva verket är svårt. Som exempel nämner han bestämmandet av betavärdet enligt CAPM. Betavärdet kan man då hämta genom att kolla hos sådana företag som är specialister på att räkna fram betavärden för olika branscher. Problemet ligger då i att betavärdet hos olika företag kan variera mellan 0,8-1,6 för samma bransch, vilket gör det svårt att veta vad som är rätt menar B. C menar att även riskpremien brukar utgöra ett problem, och det kan bli diskussioner om hur stor riskpremien ska vara. Han har råkat ut för företag som satt så låg riskpremie att han undrat ifall det är en statsobligation som han ska revidera.

I övrigt ser B även svårigheter i att bestämma fördelning på eget kapital och främmande kapital som också är en del av WACC. Han illustrerar problemet med ett exempel: Anta att företagets kapitalstruktur är 50/50, men att företaget aviserat en förändring i kapitalförsörjningen till 30/70 eller 70/30. B menar då att det inte är rimligt att beräkna ett avkastningskrav på 50/50 eftersom det är ett förhållande som gäller nu men som inte kommer att råda i framtiden.

Det andra stora problemet vid en värdenedgångsprövning är enligt respondenterna att granska prognoserna. "Hur i helsicke ska man kunna se in i framtiden" menar A. C anser att just prognoserna är det absolut största problemet eftersom ingen vet hur framtiden kommer att se ut, menar han. Han tillägger också att det kan leda till diskussioner om vad som är rimligt och sannolikt.

4.3.1 Analys av problematiken vid värdenedgångsprövningar

Respondenterna anser att det finns två huvudsakliga problem med att granska en värdenedgångsprövning: att granska dels den WACC företaget presenterar, dels företagets prognoser. Eftersom värdenedgångsprövningen består just av WACC och företagets prognoser så innebär det att hela värdenedgångsprövningen i sig är ett problem för revisorerna att granska.

En tendens som kan urskiljas från svaren ovan är att revisorerna i hög grad utgår ifrån rimlighet när de granskar en värdenedgångsprövning. Vad som är rimligt avgörs utifrån kriterier som exempelvis marknadens förväntningar och företagets tidigare resultat och försäljning. Granskningen består av en helhetsbedömning men där revisorerna även specialgranskar vissa parametrar. Revisorer tittar även på om företaget varit bra på att prognostisera tidigare år vilket ökar tillförlitligheten för kommande prognoser menar respondenterna.

Att granska rimligheten i de antaganden som gjorts verkar inte vara helt enkelt. Även om företaget måste presentera underlag för revisorn för de antaganden som sticker ut från normen, exempelvis branschciffror, har vi hört exempel på att dessa underlag i relativt hög utsträckning kan styras av företaget. Ett exempel som nämnts i våra intervjuer berör betavärdet, där betavärdet för samma bransch varierade från 0,8-1,6 hos de företag som presenterar betavärden för olika branscher. Det vanligaste sättet för företagen att få fram sitt betavärde är just från dessa företag, vilket framgår i litteraturgenomgången. Därmed har företaget stora möjligheter att styra sitt betavärde efter önskemål och ändå kunna visa underlag på att deras bedömning är rimlig.

Ett exempel från intervjuerna som på ett bra sätt illustrerar hur svårt det är för revisorerna att veta vilka värden som är rätt vid en värdenedgångsprövning är ett uttalande från B där han säger att han "skruvar lite på parametrarna för att se vad som händer".

Av intervjuerna framgår det att revisorerna avgör en del av sin rimlighetsbedömning utifrån diskussioner med företagsledningen, där de gemensamt diskuterar fram vilka värden som är rimliga.

Modellerna som företagen använder har också stor betydelse för utfallet. Som framgick ovan kan resultatet av prövningen variera i betydande omfattning beroende på vilken modell företaget använder. Det är således inte enbart siffrorna som sätts in i modellen som måste vara korrekta utan även de modeller företaget använder i sin värdenedgångsprövning. Modellen måste dock inte enbart räkna rätt,

utan måste även vara tillräckligt noggrann och omfattande för att resultatet inte ska bli missvisande.

4.4 Revisorn och prognoser

Man kan tänka sig att företagsledningen förskönar prognoserna, genom att vara för optimistiska. Är det något Du känner av?

A menar att hos framförallt utvecklingsföretagen så finns det en risk att de förväntade resultaten skenar iväg till överdrift. Det handlar inte om något medvetet försök att försöka försköna prognoserna utan snarare en överdriven tilltro till det egna företaget, eftersom man lever med sitt eget företag på ett helt annat sätt. Ibland händer det att man som revisor köper detta när de lyckas bygga under sina resonemang väl, och ibland inte, menar A. Det har hänt att A köpt ett resonemang, för att några år senare insett att han varit för optimistisk. Men det är lätt att inse det med facit i hand, säger A.

D är inne på samma linje som A och säger att det inte alltid handlar om en medveten försköning av prognoserna utan snarare om en stark tro på det egna företaget. Han tycker också att det ibland skenar iväg hos bl.a. forskningsföretagen, och då får revisorn säga ifrån.

Vidare tror D att det hos större företag kan finnas problem med för optimistiska prognoser om det finns incitament för företagsledningen att "jaga upp" det förväntade resultatet, som till exempel bonussystem eller optioner. Då har företagsledningen en anledning att hålla uppe värdena.

B tyckte frågan var svår då det kan slå åt båda hållen. I bra tider när allt annat går uppåt kan man bli lite för optimistisk för allt annat ser ändå så "jäkla bra ut". När det sedan kommer sämre tider och blir lite krisstämning vänder man åt andra hållet och säger att "nu går allt så jäkla taskigt så vi ser till att göra en ordentlig nedskrivning istället så får vi bättre jämförelsetal senare", fortsätter B. Även han menar att anledningarna till detta kan var resultatorienterade incitament som bonusprogram och avkastningskrav. Vid nyligen gjorda förvärv kan det också vara känsligt eftersom en nedskrivning kan tyda på att man har gjort ett dåligt förvärv

och därmed inte gjort sin hemläxa ordentligt. Då finns det ju skäl för företagsledningen att försköna prognoserna menar B. Annars är han av uppfattningen att de flesta företag är väldigt måna om att lämna rättvisande underlag.

C ser försköning av prognoser som en av revisionsriskerna och att det definitivt förekommer. Han menar också att optimismen oftast är kopplad till företagsledningens situation, d.v.s. att externa parter som kreditgivare, kunder, leverantörer och ägare ska blidkas. Det är då viktigt att revisorn har förståelse för de drivkrafter som ligger bakom ett företag och dess lednings handlande. Vidare menar C att revisorn måste förhålla sig till hur beslutsfattarna ser på rätt och fel, och vilken grad av moral och etik som färgar deras beslutsfattande.

Känner Du att Du påverkas av denna optimism?

"Ja det kan jag nog göra ibland" sade A och menar att det händer att man rycks med i företagens optimism. "Man kollar på sakerna och blir imponerad och tycker det är jättekul att få jobba med just det här företaget". Men han tycker också att någonstans får man sätta ner foten. Ibland finns risken att man efter några år börjar känna för mycket för en klient, men där finns klara regler för hur länge man får vara revisor hos börsnoterade företag, och det är bra tycker han.

B som är redovisningsspecialist är oftast inte ute hos kunderna och ser bara själva resultaten. Han ser sig mer som djävulens advokat och kan därmed vara lite tuffare än revisorerna och slå ner på mycket. På grund av hans roll påverkas han därför inte av någon optimism.

C ser det som en självklarhet att man som revisor påverkas av detta. Det är därför viktigt att man är medveten att en sådan optimism kan vara direkt förskönande och att man tänker på detta under revisionen. Man får hela tiden ha i åtanke att revisionen främst utförs för tredje man tycker han.

D tycker inte att han påverkas av denna optimism och menar att om företaget visar upp väldigt fina siffror så granskar han snarare företaget ännu mer noggrant. Som revisor är man ju oberoende och lever inte för ett enda företag, utan man har ett antal företag som man jobbar med menar D. Det kan även vara så att revisorerna är rädda för att redovisa för mycket goodwill i balansräkningen och snarare vill tolka framtiden mer försiktigt.

Känner Du att Du begränsas i Din granskning av företaget när Du till stor del förlitar Dig på företagets egna prognoser?

A tycker inte att han begränsas i sin granskning av företaget när han till största delen måste förlita sig på deras egna prognoser. Det enda som han tycker medför svårigheter är när de senarelägger impairment testen och kommer med ett beslut om nedskrivning den "siste i tolfte". Då kan det bli jobbigt p.g.a. tidsbristen.

B medger att det ibland är en begränsning men att man samtidigt får vara ödmjuk och medge att de som är i bäst position att göra den bästa bedömningen av företagets framtid rimligen bör vara de som sitter inne med mest information, det vill säga företaget.

Även C anser att det är företaget som är i position att upprätta bäst prognoser och att man i slutändan måste förlita sig på dessa. Det ligger i värderingsmetodens natur menar han. Begränsningen ligger i så fall snarare i att det skulle finnas ett ointresse hos företaget att skapa trovärdiga prognoser, eller att de inte vill lägga ner tillräckligt med energi för att skapa bra bakgrundsdata till prognoserna.

Inte heller D känner av någon märkbar begränsning. Han menar dock att man aldrig kan komma ifrån att det ligger subjektiva bedömningar i värderingen och man helt enkelt får försöka göra en objektiv bedömning av det underlag som tagits fram. Men "så länge marknaden är beredd att

pumpa in pengar så finns det en tro på att bedömningarna är korrekta", säger D.

Använder du dig av analysmodellen i ditt arbete?

Samtliga av de intervjuade revisorerna använder sig av analysmodellen i sitt arbete. A förklarade att det är obligatoriskt både med avseende på revisorsnämnden samt de interna regler som de har på hans revisionsbyrå. Även de andra respondenterna, C och D påpekade att analysmodellen för revisorns oberoende sedan 2002 ingår i svensk lag och därför är obligatorisk

Om du använder dig av analysmodellen, hur ofta, eller när gör du det?

A använder analysmodellen varje gång han får möjlighet att bli revisor i ett bolag. Hans byrå har interna regler som innebär att det inte går att öppna ett jobbnummer på ett nytt revisionsuppdrag utan att analysmodellen har gjorts. Han förklarar också att det upprättas ny analysmodell årligen när planeringen görs för uppdraget, samt vid varje tillfälle som de får ett konsultuppdrag på en revisionsklient.

Enligt C provas oberoendet i början och slutet av revisionen och detta är obligatoriskt. Han prövar det även i frågor om konsultativa insatser som skulle kunna äventyra oberoendet. Ofta görs först en prövning i huvudet, och om man redan där inser att det inte går, så görs ingen ytterligare dokumentering.

Även D använder sig av analysmodellen dels när han ska ta ställning till ett nytt konsultuppdrag, eller ett uppdrag för en klient som inte är revisionsnära rådgivning, dels vid starten för ett nytt år innan man påbörjar revisionen.

Det är rimligt att anta att kunskapen om hur man beräknar nyttjandevärdet varierar mellan företag. Vad anser Du om företagens kunskaper gällande IAS 36 och nedskrivningar?

Alla respondenterna tyckte att kunskaperna mellan olika företag varierar väldigt mycket. Speciellt mellan små och stora företag

A tyckte att man oftast kunde märka bättre kunskaper hos de större företagen än hos de mindre då de större har råd att anställa specialister inom området.

B anser också att de tekniska kraven som ställs på företagen gör att större företag har mer kunskaper då de har mer resurser. De stora företagen tenderar också att vara bättre än de små företagen på just värderingssituationer som blir allt vanligare idag. Man kan ibland också se att företag lånat "modeller" från andra utan att egentligen förstå sig på dem vilket kan bli problematiskt, speciellt om de lutar blint på dessa modeller och använder dem helt okritiskt och på fel sätt. Detta sagt så tycker B att företagen ofta är mycket duktiga på att prognostisera och räkna ut diskonteringsräntan etc.

C är inne på samma linje som B vad det gäller värderingsmetoderna och menar att de företag som tillämpar IFRS, alltså de börsnoterade, ofta har kvalificerade ekonomer som hanterar frågorna och därför gör det bättre. Ett problem som han ser det kan vara att nedskrivningsprövningen inte aktualiseras i det dagliga arbetet utan snarast blir en fråga som aktualiseras i samband med att revisorn kommer ut för att granska räkenskaperna.

D anser att de stora företagen håller en högre kunskapsnivå än de små. Han upplever att den höga kunskapsnivån ofta får till följd att de större företagen inte heller har speciellt mycket direkta frågor till revisionsbyråerna. Något som oftare är fallet med de små.

4.4.1 Analys av revisorn och prognoser

Samtliga respondenter var, som nämnts ovan, överens om att kunskaperna gällande IAS 36 och nedskrivningar varierade mellan större och mindre företag. Oftast på grund av att de större företagen har mer resurser att tillgå. Detta får också som följd att de mindre företagen i större utsträckning kommer till revisorn och ber om hjälp i olika frågor medan de större företagen endast lämnar över sina prognoser. Revisorns roll blir därför annorlunda beroende på kunskapsnivån hos företagen. Är det ett mindre företag med mindre resurser och utan en riktig ekonomiavdelning får revisorn oftare ta rollen som en rådgivare och informatör jämte rollen som en granskare. Är det ett större företag med en egen ekonomiavdelning med egna specialister inom ämnet blir revisorns roll endast den av en granskare.

Det bör också noteras att för detta arbete, som ju undersöker problematiken vid nedskrivningar enligt IAS 36, och som ju endast berör börsnoterade företag, blir alla "våra" företag stora och då har de alltid en egen ekonomiavdelning. De mindre företagen använder RR 17 med liknande regler.

Alla respondenter var också under hela intervjuens gång noggranna med att poängtera att det är företagen själva som skall presentera en prognos som revisorn sedan ska bedöma. Det är alltså inte revisorn som fattar beslut om nedskrivning, utan revisorn skall endast granska de underlag som ligger till grund för beslutet. Revisorns roll vid nedskrivningar enligt IAS 36 bör därför primärt ses som den av en granskare.

När det gällde informationen från företagsledningen var samtliga respondenter överens om att det händer att företagsledningen förskönar prognoserna. Orsakerna varierade, men man kunde framförallt se två anledningar till detta. Antingen så hade företagen i fråga en överdriven tilltro till sig själva, eller fanns det olika resultatnriktade incitamentsprogram för företagsledningen som låg bakom de optimistiska prognoserna.

Vidare framkom det under intervjuerna att respondenterna ansåg att företagen själva trots allt är de som bäst vet vilken beredskap de har för

framtiden. Här uppstår svårigheter när revisorn ska bedöma något som företagen själva känner till bättre. Respondenterna nämnde också i de inledande frågorna om problematiken vid nedskrivningar att för att fastställa att företagets prognoser är tillförlitliga jämför man ofta med externa källor och ser vad analytikerna säger om de noterade företagen, eftersom extern information är mer värdefull än intern. Att ta hjälp utifrån av marknadsinformation eller branschciffror blir därför ofta en nödvändighet för att kunna bedöma tillförlitligheten i information från företagsledningen.

De största problemen verkar uppkomma vid granskningen av utvecklingsföretag där revisorn ska bedöma tekniska uppfinningars framtida värden och det inte finns några liknande uppfinningar att jämföra med. Då är revisorn helt beroende av företagets egna prognoser.

Frågorna om hur respondenterna påverkades av företagets optimism, och om de kände sig begränsade när de till största delen fick förlita sig på företagets egna prognoser, hade som främsta syfte att undersöka hur väl revisorerna ansåg att de kunde upprätthålla sitt oberoende. Samtliga respondenter ansåg att det inte fanns några direkta problem med att upprätthålla detta. Även de respondenter som höll med om att man ibland rycks med av företagets optimism menade att man någonstans ändå är medveten om det och sätter ned foten, eller att optimismen snarare fick en omvänd effekt, som gjorde att man granskade företaget ännu noggrannare, och på så sätt kunde upprätthålla oberoendet.

Det skulle kunna ses som ett allvarligt hot mot revisorns oberoende när denna vid olika nedskrivningsbeslut tvingas att göra en bedömning av ett underlag där det inte finns någon annan information att tillgå än den som företaget står för. I revisorslagen beskrivs revisorns oberoende som att revisorn ska vara opartisk, självständig och objektiv¹²⁹. Westermark menar att detta betyder att revisorn måste stå fri gentemot klienten och att hans handlingsutrymme inte begränsas¹³⁰. Respondenterna kände sig dock inte märkbart begränsade i sådana situationer, och de såg dem inte heller

---

¹²⁹ 20 § RevL

¹³⁰ Westermark, *Bokföringslagen, revisionslagen, revisorslagen*, (2005)

som något större problem. Exakt vad detta berodde på framkom inte helt vid intervjuerna. Det verkar dock som man inser att det finns vissa begränsningar med informationen i sådana här situationer, men att man är medveten om dem och litar på företagen, som man ändå tycker är de som är i bäst position att ta fram de mest rättvisande prognoserna.

Vidare verkar det finnas en trygghet i revisorns arbetsgång då regler, rekommendationer och allmänna råd tillsammans skapar en väldigt strukturerad mall för revisorn att arbeta efter. Revisorerna upplever därför en säkerhet och tilltro till sitt eget arbete. Ett verktyg som t.ex. analysmodellen hjälper revisorn att bevara sin opartiskhet och självständighet på ett sätt som gör att han även i situationer då det finns lite information att tillgå känner att han inte begränsas på ett sådant sätt att hans oberoende kan ifrågasättas. Att samtliga revisorer också använder sig av analysmodellen (enligt lag) när de ska ta ställning till nya uppdrag får förmodligen också som effekt att revisorerna anser sig ha tagit de nödvändiga åtgärder som behövs för att kunna behålla sitt oberoende. Därför känner de att så länge uppdraget är ok enligt analysmodellen så är inte oberoendet hotat.

4.5 Tillvägagångssätt vid annan uppfattning

Hur går Du tillväga om Du är av en annan uppfattning än företaget om att ett nedskrivningsbehov föreligger?

Enligt A kan det hända att det blir en konflikt med företagsledningen men att detta inte gör speciellt mycket eftersom revisorn rapporterar till styrelsen och därför sakligt kan argumentera för sin sak inför dem. Han har istället haft större problem med styrelser som sagt att de inte velat veta av det här med goodwill utan i stället bara önskat ta bort det.

B menar att det inte är vidare populärt att ifrågasätta en värdenedgångsprövning men att man inte kan gå med på vad som helst. Är han av en annan uppfattning dubbelkollar han med branschspecifika

förhållanden och lägger sedan fram detta sakligt, och underbygger sina argument.

C tycker att man först ska fråga sig om det är en väsentlig fråga, om nedskrivningen får en väsentlig inverkan på de finansiella rapporterna. Ett identifierat nedskrivningsbehov leder till en avrapportering till berörda personer, som ekonomichef, VD och till sist styrelsen. Om man sedan inte skriver ner tillgången så blir det primärt en skriftlig anmärkning i ett PM menar C. Om justeringen sedan inte sker så får man fråga sig om detta skulle leda till en oren revisionsberättelse.

D säger att det första revisorn får göra är att rapportera till styrelsen. Om de sedan inte åtgärdar problemet får man skriva detta i revisionsberättelsen. Först sker det dock en dialog med styrelsen och om det är till exempel ett sakfel som begåtts så brukar man inte ens gå till styrelsen utan då kan ekonomichefen eller liknande rätta till felet, säger D.

Vilka är de största utmaningarna/svårigheterna när revisorn och företaget inte är av samma åsikt gällande beloppet av en nedskrivning?

Enligt A är den största utmaningen att få företaget att ändra sig.

C tycker att det är antingen att få fram underlag som styrker företagsledningens uppfattning och som revisorn kan använda sig av i sin dokumentation för att "ha ryggen fri", eller att få en samsyn som leder till att såväl företagsledningen som revisor känner sig komfortabla med det bokförda värdet. Är en avvikelse så stor att det ofrånkomligt kommer att leda till en avvikande skrivning i revisionsberättelsen är detta givetvis en stor utmaning enligt C. Då måste revisorn få företagsledningen att förstå varför en avvikelse eller anmärkning sker i revisionsberättelsen.

Händer det att Du inte alls håller med företaget om Deras bedömning? Hur går Du i så fall till väga?

Enligt A händer det ibland när det handlar om väldigt stora summor och då får man ta en diskussion om detta.

B menar att om det föreligger en meningsskiljaktighet så får man bygga upp ett Case som förklarar varför man tycker annorlunda och sedan be kunden visa hur de har kommit fram till sina siffror, vad de har för stöd för sina antaganden etc. Att bara ifrågasätta funkar inte utan man måste själv ha väl underbyggda resonemang tycker B. Sedan så blir det en dialog så att man förstår varandra och landar någonstans där båda tycker det är rimligt.

C har ännu inte hamnat i en situation där han inte alls håller med företaget i deras bedömning.

D har ibland stött på företag som haft orimliga parametrar i sina bedömningar och då blir det knappt en diskussion utan då får de rätta till felaktigheterna direkt. Sen har det hänt att han varit av en helt annan uppfattning men faktiskt fått ge sig då företaget kunde visa upp bra underlag för varför de hade så fina tillväxtsiffror.

4.5.1 Analys av tillvägagångssätt vid annan uppfattning

Frågorna i delen tillvägagångssätt vid annan uppfattning syftade till att undersöka hur väl revisorn kan förbli professionell i sitt arbete och inte låta sig påverkas eller övertygas av företagsledningen när det fanns en meningsskiljaktighet angående företagens prognoser eller nedskrivningsbehov.

Enligt respondenterna är det bästa sättet att handskas med en meningsskiljaktighet att föra en dialog med företagsledningen om varför man inte håller med dem i deras uppfattning om att ett nedskrivningsbehov föreligger. Genom att utnyttja den prestige och det inflytande som revisorns professionalism ger honom kan revisorn genom att föra en dialog och sakligt motivera sina synpunkter få företaget att gå honom till mötes. På så sätt kan man också komma fram till en lösning som båda parter är nöjda med.

Samma sak gäller när respondenterna inte alls håller med företagsledningen i deras framtidsbedömning. Man får då föra en dialog

med företagsledningen och försöka landa någonstans där båda parter tycker det är rimligt. I de fall där det varit helt orimliga bedömningar har respondenterna fått använda sin auktoritet och helt enkelt säga ifrån. I de fall där företaget har lyckats visa upp ett bra underlag har respondenten i sin tur fått ge sig.

Detta visar att det inte alltid är helt klart vem som har rätt från början och att man snarare försöker komma till ett samförstånd som gynnar alla parter än att avgöra vem som har rätt och sedan gå helt på dennes linje. Som en av respondenterna påpekade under intervjun så är det viktigt att komma ihåg att man främst utför revisionen för tredje man. Revisorns roll är alltså inte bara att validera eller förkasta de underlag som företagsledningen ger honom utan även att skapa en trygghet för intressenter vid användandet av finansiella rapporter. Enligt Warming-Rasmussen och Windsor skapar revisorn denna trygghet med hjälp av sina professionella bedömningar¹³¹.

Vad det gäller de största svårigheterna/utmaningarna när revisorn och företagsledningen inte är av samma åsikt gällande beloppet av en nedskrivning så är det enligt respondenterna att antingen få företagsledningen att ändra sig, eller att få fram dokumentation som stödjer företagsledningens uppfattning. Att ifrågasätta företagets underlag kan vara ett känsligt ämne och leda till heta diskussioner. En styrka för revisorn är då att ha internationellt erkända regler att stödja sig på som t.ex. FAR SRS:s yrkesetiska regelverk som är en hänvisning till IFAC:s etiska regler¹³². Dessa regler skapar klarhet och vägleder revisorn i svåra situationer vilket gör att han kan känna en trygghet i diskussionerna med företagsledningen. Att kunna hänvisa till internationellt erkända bestämmelser ger också revisorn en pondus och uppbackning som gör det svårt för företaget att avfärda hans argument.

Om revisorn sedan inte accepterar företagets underlag måste företaget utföra de justeringar som revisorn kräver. Gör man inte detta får revisorn

---

¹³¹ Warming-Rasmussen & Windsor, Danish Evidence of Auditors' Level of Moral Reasoning and Predisposition

¹³² Samlingsvolymen, kolla exakt källa

som sista utväg skriva en ören revisionsberättelse vilket kan få negativa konsekvenser för företaget. För att undvika en ören revisionsberättelse måste företaget antingen stärka sin argumentation med nytt eller mera underlag, eller ändra uppfattning. Tidigare undersökningar har dragit slutsatsen att de mindre företagen är mer benägna att ändra uppfattning än de större¹³³. Vi tolkar detta som att kunskapsnivån är lägre i de mindre företagen och revisorn då lättare kan idka påtryckning med hänvisning till de olika regelverken.

4.6 Framtidsbedömning i kristider

Vi går nu in i en konjunkturavmattning, hur hanterar man osäkerheten om när det vänder uppåt?

Samtliga respondenter menar att det är en svår fråga men att osäkerheten på något sätt måste beaktas i prognoserna. B menar att det ska påverka företagets kassaflödesbedömning men också företagets räntenivåer. Det svåra ligger i att veta var och hur mycket man ska reducera menar han. Vidare tar han upp problemet med bankerna som i vissa fall börjat ta ut tio procent i riskpremie och han anser att det är svårt att veta hur mycket riskpremien ska slå igenom på riskfyllda lån. Även A anser att detta är ett problem och påpekar att detta är en risk som kommit först de senaste 3-4 månaderna och som inte har funnits de senaste 6-7 åren.

C menar att man får värdera hur stora effekterna ska vara i prognoserna efter en sorts allmän uppfattning om hur konjunkturen förväntas ta form. Han tillägger att en prognos rimligtvis bör avspegla en allmän rådande uppfattning om framtiden. D är inne på samma spår och hävdar också att det omöjligt att försöka gissa när det vänder. Han anser att man kan gå efter riksbankens prognoser eftersom man då har en någorlunda grund att stå på. Detta är intressant om man tänker på det exempel som B nämnde under sin intervju. Exemplet handlade just om riksbanken och deras prognoser som sommaren 2008 pekade på att reporäntan skulle

---

¹³³ Claeson & Wahlund - Miraftab, *Nedskrivning av tillgångar – revisorns roll vid bedömningar* (2004)

ligga på fem procent i början av 2009, eftersom det var ett starkt inflationstryck och Sverige hade stark tillväxt. Riksbankens reporänta i början av 2009 var dock enbart två procent. Detta visar på hur svårt det är att sja om framtiden, anser B.

Att värdenedgångsprövningar enligt IAS 36 kommer att bli en aktuell punkt att granska i de kommande boksluten är något som samtliga respondenter påpekar. De menar även att antalet nedskrivningar kommer att öka och att det tidigare inte förekommit så mycket nedskrivningar. A trodde att antalet nedskrivningar redan skulle ha ökat mer än vad det har gjort. Han säger att det dock finns företag som gjort nedskrivningar den senaste tiden men att de är färre än vad han trodde att de skulle vara. B menar att värdenedgångsprövningar är ett prioriterat område detta år, dels för att det får stort genomslag i de ekonomiska rapporterna och dels på grund av att marknaden kommer att granska detta stenhårt. D bidrar med ett tänkvärt citat som han snappat upp som är tänkt att beskriva ett problem med den rådande krisen. "The credit crunch impact on the balance sheet; On the left nothing is right and on the right nothing is left". D menar också att det är svårt att veta marknadspriser och avkastningskrav i dessa tider eftersom det görs så lite affärer.

4.6.1 Analys av framtidsbedömning i kristider

Det vi kan se är att det framkommit nya risker med den ekonomiska krisen som företagen tidigare inte behövde ta hänsyn till. En sådan risk är bankernas avsevärt höga riskpremier. I övrigt är respondenterna eniga om att den ekonomiska krisen ska påverka företagens framtida prognoser vilket låter vettigt. Däremot är det svårare för revisorerna att veta hur mycket det ska påverka och när man ska beräkna att konjunkturen vänder uppåt igen. Värdenedgångsprövningen blir således svårare för en revisor att granska när landet befinner sig i en ekonomisk kris eftersom framtiden blir svårare att förutse. En av respondenterna påpekade att även riksbankens prognoser slog fel, för en så relativt kort period som sex

månader vilket indikerar hur svårt det är att förutspå framtiden i en ekonomisk kris.

Den ekonomiska krisen innebär även ett annat problem för revisorerna, nämligen att det görs betydligt färre affärer i en ekonomisk kris vilket innebär att det är svårt att räkna ut marknadens avkastningskrav.

Trots att företagen ska göra en värdenedgångsprövning om det finns indikation på att en tillgångs värde antas ha sjunkit under bokfört värde, så har det ännu inte varit någon direkt ökning av nedskrivningar enligt respondenterna.

Svaren från respondenterna i vår undersökning tyder på att värdenedgångsprövningarna enligt IAS 36 blir svårare att granska under en ekonomisk kris.

5 Avslutande diskussion

I detta kapitel börjar vi med en kort inledning till den avslutande diskussionen, för att sedan besvara forskningsfrågorna. Vi fortsätter med

att reflektera över uppsatsens slutsatser och metod för att avsluta med förslag till fortsatt forskning.

5.1 Inledning

I inledningen till uppsatsen framgick att revisorn på senare tid i sin granskning av företag i allt högre grad tvingats granska redovisningsunderlag som bygger på företagets prognoser. Det har också diskuterats huruvida detta har påverkat revisorn i sitt arbete. Syftet med undersökningen är därför att undersöka revisorns roll när ett företag gör en värdenedgångsprövning baserad på företagets egna prognoser, enligt IAS 36. Syftet är också att undersöka om revisorn kan behålla sitt oberoende och göra en tillförlitlig bedömning av företagets subjektiva prognoser vid en värdenedgångsprövning.

För att uppfylla vårt syfte har vi gjort en kvalitativ undersökning med tre revisorer och en redovisningsspecialist. Undersökningen har bidragit med kunskaper i ämnet som vi undersöker i form av dels empiri från intervjuerna, dels förkunskaper inom ämnet från vår litteraturstudie, som gör att vi kan dra vissa slutsatser som presenteras nedan.

5.2 Slutsatser

Den första forskningsfrågan som ska besvaras lyder som följer:

Hur ser revisorns roll ut när ett företag gör en värdenedgångsprövning baserad på företagets egna prognoser enligt IAS 36?

Som vi kunde konstatera i vår undersökning är revisorns roll vid en nedskrivning enligt IAS 36 mångfacetterad. Primärt uppfattar revisorn det som att han eller hon av de större börsnoterade företagen ses som en granskare av de underlag man presenterar när en värdenedgångsprövning ska göras. Till skillnad från de onoterade företagen som tillämpar RR 17 så är de noterade företagens kunskaper om IAS 36 och nedskrivningar tämligen goda vilket får som följd att de inte behöver kontakta revisorn för speciellt mycket råd eller annan hjälp. Vidare så handlar mycket av revisorns granskning av företagets underlag om att kontrollera att de uppgifter företagen lämnar stämmer. För att

fastställa att dessa uppgifter är tillförlitliga kräver ibland revisorn att företagen går till externa källor och ser vad branschanalytiker säger om framtiden och företagen. Detta förstärker företagets syn på revisorn som en kontrollant eller granskare.

Skulle det dock föreligga en meningsskiljaktighet där revisorn inte accepterar företagsledningens underlag initiera denne en dialog där företagsledningen får presentera ett nytt underlag för sin prognos, eller ändra uppfattning. I ett sådant fall får revisorn en ny roll som en rådgivare där han får förklara för företaget varför deras underlag är otillräckliga och vad de behöver göra för att åtgärda detta.

Eftersom revisionen främst utförs för tredje man kunde vi i undersökningen också konstatera att revisorns roll inte bara är att granska och antingen acceptera eller förkasta företagets underlag. Han ska även ge de finansiella rapporterna en viss grad av tillförlitlighet, och skapa en trygghet hos de intressenter runt företaget som kan tänkas använda dessa rapporter. Detta gör att revisorns roll sett ur marknadens perspektiv främst blir den av en informatör som borgar för den ekonomiska information som företagen presenterar till tredje man.

Den andra forskningsfråga som ska besvaras lyder:

Kan revisorn behålla sitt oberoende och göra en tillförlitlig bedömning av företagets subjektiva prognoser vid en värdenedgångsprövning?

Som synes kan denna fråga brytas ned i två delar. Den första delen av frågan undersöker huruvida revisorn kan behålla sitt oberoende när han bedömer subjektiva prognoser. Den andra delen av frågan undersöker om revisorn kan göra en tillförlitlig bedömning av ett subjektivt underlag.

Undersökningen visade att revisorns oberoende inte hotades märkbart av företagets subjektiva prognoser. Respondenterna tyckte inte att deras oberoende hotades av företagets optimism eller av det faktum att de endast hade tillgång till begränsat med information. Undersökningen visade att detta troligtvis beror på att revisorerna har tillgång till en mängd regelverk, lagar, råd och rekommendationer som de kan luta sig mot under sin granskning. Bland annat använder sig alla revisorer av

analysmodellen när de tar ställning till ett nytt uppdrag. Om uppdraget klarar sig igenom analysmodellen anser revisorerna att uppdraget kan accepteras utan att deras oberoende kan ifrågasättas.

Tack vare att det finns så klara mallar och föreskrifter för hur revisionen ska utföras finns det också lite utrymme för misstag. Detta gör att revisorerna får en sådan säkerhet i och tilltro till sitt eget arbete och sin egen förmåga att de kan agera självständigt, opartiskt och objektivt. Därför kan de också fatta de beslut som är nödvändiga för att uppnå kvalitét i revisionen och ge trovärdighet till den ekonomiska informationen.

Vår undersökning visade också att revisorns professionalism tillät honom att föra en meningsfull och fruktbar dialog med företagsledningen på ett sådant sätt att han kunde få företaget att gå honom till mötes när han inte höll med dem i deras prognoser. På så sätt kunde revisorn och företagsledningen också komma fram till en lösning som båda parter var nöjda med. Vi drog därför slutsatsen att genom att använda sig av den prestige och det inflytande som revisorsprofessionens ger revisorn kan denne undvika att styras av företagets subjektiva prognoser och göra objektiva och självständiga bedömningar av nedskrivningsunderlaget. Om företagsledningen och revisorn trots allt inte kan få till en lösning som båda parter är nöjda med kan revisorn kräva att företaget antingen lämnar in nytt underlag som stödjer deras position, eller ändrar uppfattning. Om de inte gör det får revisorn som sista utväg skriva en oren revisionsberättelse vilket kan få negativa konsekvenser för företaget.

Kvarstår gör då frågan huruvida revisorn kan granska en värdenedgångsprövning på ett tillförlitligt sätt. Som nämnts i så väl inledningen som i litteraturgenomgången finns det utrymme för företagen att i viss mån styra utfallet av en värdenedgångsprövning i en viss riktning. Det har under intervjuerna även framkommit att det finns incitament för företagen som exempelvis bonusprogram som gör att företagsledningen vill styra utfallet av en värdenedgångsprövning. Detta eftersom en nedskrivning leder till ett försämrat resultat som drabbar eventuella bonusar. Utöver incitamenten så finns det en naturlig optimism hos företagarna eftersom de ofta brinner för sitt eget företag.

I litteraturgenomgången och i intervjuerna har det framgått att även själva beräkningen av värdenedgångsprövningen i sig är förknippad med ett antal antaganden som kan vara svåra att bestämma även om företagen har de bästa intentionerna för att beräkna en värdenedgångsprövning korrekt. Detta sammantaget gör att vi anser att det är svårt för företagen att beräkna en värdenedgångsprövning så att den blir korrekt. Dessutom omgärdas en värdenedgångsprövning av subjektivitet som innebär att en korrekt värdenedgångsprövning hos ett företag inte nödvändigtvis anses som korrekt hos ett annat företag. Detta innebär problem för exempelvis en analytiker eftersom redovisningen bygger på att den ska vara jämförbar mellan företag.

Vår undersökning visar att respondenterna ser ett flertal problem vid en granskning av en värdenedgångsprövning. Vid ett flertal tillfällen nämner respondenterna att den är svår att granska och de ställer sig också frågande till vad som egentligen är rätt då ingen kan veta hur framtiden kommer att bli. Eftersom en värdenedgångsprövning bygger på prognoser så innehåller en värdenedgångsprövning antaganden om framtiden och därmed subjektiva bedömningar där det är svårt att avgöra vad som är rätt eller fel. En värdenedgångsprövning består också utav att beräkna ett företags WACC som även den består av ett antal subjektiva antaganden som framkommit i såväl litteraturgenomgången som i intervjuerna. Revisorn måste därför ta ställning till en hel del subjektiva bedömningar där det i själva verket är svårt att avgöra vad som är rätt eller fel.

För att granska en värdenedgångsprövning krävs även att revisorn till stor del förlitar sig på samtal med företagsledningen, där de gemensamt diskuterar fram vad som är rimligt. Här anser vi att det finns en inneboende risk för att revisorn påverkas av företagsledningen. Av vår undersökning anser dock revisorerna att de trots detta kan göra en objektiv bedömning av de siffror de granskar. Granskningen består till stor del av att revisorn gör en rimlighetsbedömning där han jämför de antaganden företaget gjort om framtiden med allmänna uppfattningar om framtiden. I inledningen framhövdes att revisorn inte kommer att kunna vara den som

stoppar en eventuell bubbla eftersom revisorn kommer att få svårt att gå mot strömmen, enligt Mårtensson. Att så är fallet stärks av vår undersökning där revisorn snarare ser det som något positivt att gå med strömmen. Mårtensson ställde sig också frågande till om riskpremien i diskonteringsräntan som ska ta hänsyn till konjunktursvängningar är tillräckligt stor. Av vår undersökning att döma hade den ekonomiska krisen inverkan på riskpremien först när den ekonomiska krisen var ett faktum, och revisorerna verkade inte ta hänsyn till konjunktursvängningar i riskpremien. Således får redovisningen enligt IAS 36 inte anses konjunkturanpassad vilket innebär att när en ekonomisk kris inträffar så ändras också parametrarna i värdenedgångsprövningen i stor utsträckning med risk för frekventa och stora nedskrivningar som följd. Detta kan eventuellt göra att en ekonomisk kris gör att en så kallad bubbla spricker. Denna risk var mindre när goodwill skrevs av årligen. Vår undersökning stödjer därmed Mårtenssons påpekande att redovisning enligt IAS 36 kan leda till en ny bubbla samt att revisorn inte kommer få rollen som någon som förhindrar att bubblan spricker.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att en värdenedgångsprövning inte kan påstås vara rätt uträknad eftersom den beräknas efter subjektiva antaganden. Vad som är en rätt beräkning vet man därför först efteråt. Det som kvarstår för revisorn att granska är om värdenedgångsprövningen är rimlig eller inte. Detta kan revisorn göra på ett förtjänstfullt sätt anser vi då revisorn kan jämföra de antaganden företaget gör gentemot exempelvis branschstatistik och allmänna uppfattningar om framtiden. På så sätt kan revisorn på ett tillförlitligt sätt försäkra sig om att värdenedgångsprövningen är rimlig.

5.3 Reflektioner över uppsatsens slutsatser och metod

Först var tanken att vi i arbetet skulle undersöka hur revisorns roll såg ut vid en värdenedgångsprövning sett utifrån både revisorn och företagets synvinkel, genom en fallstudie. Det uppstod dock svårigheter med att genomföra undersökningen på detta sätt eftersom intervjuerna med revisorerna inte gav oss information om specifika fall utan mer om generella problem och utmaningar. Eftersom vi inte ansåg oss ha

tillräckligt med information om något specifikt fall för att kunna utföra en fallstudie beslutade vi oss för att ändra inriktning och göra en undersökning utifrån revisorns perspektiv. Vi bestämde oss också för att undersöka om revisorn kunde behålla sitt oberoende vid värdenedgångsprövningar och om han kunde göra tillförlitliga bedömningar av ett subjektivt underlag.

De slutsatser som vi drog i arbetet hade kanske blivit annorlunda om vi även intervjuat en rad företag om hur de uppfattade revisorns roll vid en värdenedgångsprövning, eller om vi hade lyckats genomföra en fallstudie av en nedskrivning. Det visade sig dock väldigt svårt att hitta och komma i kontakt med företag som dels hade erfarenheter av en värdenedgångsprövning som lett till en nedskrivning, dels var villiga att låta sig intervjuas angående detta.

Man kan också ifrågasätta hur betydelsefulla de slutsatser vi dragit i detta arbete har varit för någon större generell jämförelse när vi haft ett så litet urval. Tre revisorer och en redovisningsspecialist är normalt sett ett för litet urval för att kunna generalisera. Å andra sidan är populationen för en sådan här undersökning väldigt begränsad redan från början då antalet revisorer som varit inblandade i en värdenedgångsprövning som sedan också lett till en nedskrivning är begränsat. Det hade därför varit svårt att göra undersökningen annorlunda och med ett större urval eftersom ett sådant inte existerar i vårt närområde, och vi inte hade tid och resurser att innefatta hela Sverige i undersökningen. I kvalitativa undersökningar brukar storleken på urvalet heller inte ha så stor betydelse då man går mera på djupet i dessa undersökningar. Med dessa faktorer i åtanke tror vi att våra slutsatser ändå kan användas för att korrekt besvara de forskningsfrågor vi ställt oss, och med någorlunda precision härleda våra slutsatser till ett större sammanhang.

5.4 Förslag till fortsatt forskning

Det vore intressant att göra en undersökning om några månader när företagen redovisat sina värdenedgångsprövningar för 2008, för att

undersöka om nedskrivningar har ökat och i så fall i vilken utsträckning. Då borde det också rimligtvis vara lättare att få tillgång på empiri.

Det finns även andra svårigheter med IAS 36 som vi inte har berört i denna undersökning som vore intressant att undersöka. Exempelvis fördelning av goodwill till kassagenererande enheter samt bestämmande av minsta kassagenererande enhet.

Ett annat förslag är att göra en kvantitativ undersökning om revisorns roll som tar sin utgångspunkt i de slutsatser vi drar i vår undersökning. Eftersom vår undersökning varit kvalitativ och hypotesgenererande skulle en kvantitativ undersökning kunna leda till större generaliseringar.

Källförteckning

Publicerade källor

- Arbnor, Ingeman & Bjerke, Björn (1994) *Företagsekonomisk metodlära*. Lund: Studentlitteratur.
- Artsberg, Kristina (2003) *Redovisningsteori – Policy och – praxis*. Malmö: Liber Ekonomi.
- Bryman, Allan & Bell, Emma (2005) *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. Malmö: Liber AB.
- Charmaz, Kathy (1983) *The grounded theory Method: An explication and interpretation*. s. 186 i R.M. Emerson (red.), *Contemporary Field Research: A Collection of Readings*. Boston: Little, Brown.
- Dahlberg, Johan, Johansson, Markus, Ortner, Daniel & Sjöman, Daniel (2007) *Förväntningsgapet mellan mikroföretag och revisionsbyråer*. C-uppsats. Lunds universitet.
- Deloitte (2004) A guide to IFRS 3. [www] Tillgänglig: URL [http://www.deloitte.com/dtt/cda/doc/content/a%20guide%20to%20IFRS%203_business%20combinations.pdf] [2009, januari 07]
- Edenhammar, Hans (2002) Tuffare revisorer bättre än tuffare regler. *Balans*, nr 2.
- Edenhammar, Hans & Thorell, Per (2005) *Företagens redovisning*. Halmstad: lustus Förlag.
- Engerstedt, Urban & Strömquist, Anders (2003) "Revisorns opartiskhet och självständighet – en jämförelse mellan gamla och nya oberoende regler". *Balans* Nr 10.
- Erlingsdottir, Gudbjörg (2006) *Att trola med kvalitetssäkring*. Lund: Studentlitteratur.
- Ernst & Young (2007) Guide till IFRS 3 – rörelseförvärv. [www] Tillgänglig: URL [http://www.ey.com/Global/assets.nsf/Sweden/Guide-till-IFRS3/\$file/Guide-till-IFRS3.pdf] [2009, januari 07]
- Fant, Jan-Erik (1994) *Revisorns roll – En komparativ studie av revisorer, företagsledares och aktieägares attityder till extern revision i Finland och Sverige*. Helsingfors.
- FAR SRS (2001) *Analysmodellen: för prövning av revisorer opartiskhet och självständighet*. Stockholm: FAR SRS Förlag.

FAR SRS (2005) Analysmodellen för prövning av revisorers opartiskhet och självständighet. [www] Tillgänglig URL: [http://www.farsrs.se/pls/portal/docs/PAGE/FAR/OM_BRANSCH/GOD_REVI SORSSSED/FAR%20ANALY SMODELL%20060206.PDF] [2008, december 13]

FAR SRS (2002) *FAR:s regler om revisorer och revision*. Stockholm: FAR SRS Förlag.

FAR SRS (2005) *Revision – En praktisk beskrivning*. Stockholm: FAR SRS Förlag.

Glaser, Barney & Strauss, Anselm (1967) *The discovery of grounded theory: strategies for qualitative research*. New York: Aldine de Gruyter.

Greve, Jan (2003) *Modeller för finansiell planering och analys*. Lund: Studentlitteratur.

Holmquist (2004) "Det är företagen som vill jämna ut resultatkurvan". *Balans*, 6-7

Kjaer, Hanna (2008) "Verkligt värde fungerar inte i konjunktturnedgång!". *Balans*, nr 6-7.

Koskinen, Lennart (1995) *Vad är rätt? – Handbok i etik*. Sverige: Prisma bokförlag.

KPMG (2008) Förslag på uppsatsämnen. [www] Tillgänglig: URL [www.kpmg.se/pages/101640.html] [2008, november 11]

Lundahl, Ulf & Skärvad, Per-Hugo (1999) *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer*. Lund: Studentlitteratur.

Marton, Jan (2008) "Nyttan av verkligt värde i redovisningen". *Balans*, nr 6-7.

Moberg, Krister (2006) *Bolagsrevisorn*. Stockholm: Norstedts juridik AB.

Nilsson, Henrik, Isaksson, Anders & Martikainen, Teppo (2002) *Företagsvärdering med fundamental analys*. Lund: Studentlitteratur.

Persson, Lars-Erik & Hultén, Karin (2006) "Redovisning enligt IFRS: Tre "heta" IFRS-områden". *Balans*, nr 6-7.

Revisorslag (2001:883)

Smith, Dan (2006) *Redovisningens språk*. Lund: Studentlitteratur.

Strauss, Anselm & Corbin, Juliet (1998) *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Thousand Oaks, Calif.: Sage 12.

Svenning, Conny (1999) *Metodboken – Samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling*. Eslöv: Lorentz förlag.

Warming-Rasmussen, Bent & Windsor, Carolyn A (2003) "Danish Evidence of Auditors' Level of Moral Reasoning and Predisposition to Provide Fair Judgements". *Journal of Business Ethics* 47.

Wennberg, Inge (2003) "För lite hänsyn till osäkerhet och risk i redovisningen". *Balans*, nr 1.

Westermark, Christer (2005) *Bokföringslagen, revisionslagen, revisorslagen*. Upplaga 2.1 Stockholm: Norstedts juridik AB.

Bilaga 1

Intervjufrågor

Problem vid värdenedgångsprövning

- Hur går Ni till väga när Ni granskar en värdenedgångsprövning?
- Hur uppfattar Du revisorns roll vid ett beslut om en nedskrivning?
- Vad tycker Du är de huvudsakliga problemen med värdenedgångsprövningar?
- Vilka åtgärder vidtar Ni för att fastställa att företagets prognoser är tillförlitliga?

Revisorn och prognoser

- Man kan tänka sig att företagsledningen förskönar prognoserna, genom att vara för optimistiska. Är det något Du känner av?
- Känner Du att Du påverkas av denna optimism?
- Känner Du att Du begränsas i Din granskning av företaget när Du till stor del förlitar Dig på företagets egna prognoser?
- Använder du dig av analysmodellen i ditt arbete?
- Om du använder dig av analysmodellen, hur ofta eller när gör du det?

- Det är rimligt att anta att kunskapen om hur man beräknar nyttjandevärdet varierar mellan företag. Vad anser Du om företagens kunskaper gällande IAS 36 och nedskrivningar?

Tillvägagångssätt vid annan uppfattning

- Hur går Du tillväga om Du är av en annan uppfattning än företaget om att ett nedskrivningsbehov föreligger?
- Vilka är de största utmaningarna/svårigheterna när revisorn och företaget inte är av samma åsikt gällande beloppet av en nedskrivning?
- Händer det att Du inte alls håller med företaget om Deras bedömning? Hur går Du i så fall till väga?

Framtidsbedömning i kristider

- Vi går nu in i en konjunkturavmattning, hur hanterar man osäkerheten om när det vänder uppåt?
- Har nedskrivningarna ökat under de sista åren?